

Derleme Makale / Review Article

Kuşak alışmalarının Kronolojik Yörüngesi¹*The Chronological Trajectory of Generational Studies*Rıdvan GENÇER ² & Adnan ALTUN ³

Geliş/Received: 14.07.2022

Kabul/Accepted: 28.12.2022

Öz

Aynı zaman diliminde yaşamış ve benzer toplumsal olaylara tanık olmuş bilişsel ve duygusal olarak aynı dönem etkilerini ve özellikleri sergileyen bireylerin oluşturduğu gruplar kuşak olarak tanımlanmaktadır. Kuşaklar benzer dönem olaylarına maruz kalmış ve bunun etkilerini taşıyan grupları ifade eder. Bu doğrultuda önemli tarihsel dönemlere tanıklık edenlerin oluşturdukları bu gruplar; Gelenekselciler kuşağı, Bebek patlaması kuşağı, X kuşağı, Y kuşağı, Milenyum kuşağı ve Z kuşağı gibi farklı kuşak nitelendirilmeleriyle anılmaktadır. Geleneksel kuşak sınıflandırmalarının dışında medya temelli yeni dönüşümün odak noktada bulunduğu, dijital yerli ve göçmenler, net kuşağı, oyun kuşağı, çekirge zihin, bin yılın öğrencileri ve zıplayan nesil gibi sınıflandırmalarda mevcuttur. Her kuşak kendi döneminin sosyo-politik ve sosyo-ekonomik olaylarının etkilerini taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı uzun bir tarihsel süreci kapsayan kuşak çalışmalarının tarihsel kronolojisini incelemek ve tarihsel gelişim yörüngelerini ortaya koymaktır. Çalışma tarama modeli çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu temelde alan yazında kuşaklarla ilgili öne çıkan temel çalışmalara ulaşılmış ve bu temel çalışmalar üzerinden kuşak çalışmalarının kronolojik gelişim süreci ele alınmıştır. Alan yazındaki öne çıkan önemli çalışmalar bağlamında kuşakların kronolojik yörüngeleri bütüncül bir yaklaşım ile incelenmiş ve tarihsel perspektifte izlediği gelişim seyri değerlendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kuşaklar, kuşak alışmalarının yörüngesi, X kuşağı, Y kuşağı, Z kuşağı, dijital yerli ve göçmen

Abstract

Generations are defined as the groups of people who lived in the same time period and witnessed similar social events and exhibit the same period effects and characteristics cognitively and emotionally. Generations are groups that have been exposed to similar historical events and bear the consequences. In this direction, these groups are formed by those who have witnessed important historical periods; traditionalists are defined in different ways, such as the baby boom generation, the X generation, the Y generation, the Millennials, and the Z generation. Aside from traditional generation classifications, there are others such as digital natives and immigrants, net generation, game generation, grasshopper mind, millennial students and jumping generation, which are shaped as a result of the effects of the media. Each generation carries the effects of the socio-political and socio-economic events of its own period. The purpose of this study is to explore the historical chronology of generation studies across a lengthy period of history and to reveal their historical development paths. The study was carried out within the framework of the scanning model. On this premise, the main studies on generations that stand out in the literature have been reached and the chronological development process of generation studies has been discussed through these basic studies. In the context of prominent studies in the literature, the chronological trajectories of generations have

¹ Bu alışma VII. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumunda (ISHE VII.) sunulan sözlü bildirim genişletilmiş halidir.

² Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Doktora Öğrencisi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, e-posta: gencerrdvan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8559-8467

³ Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, e-posta: aaltun@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4580-8436

been examined with a holistic approach and their developmental stages in the historical process have been analyzed and discussed.

Keywords: *Generations, trajectory of generation studies, generation X, generation Y, generation Z, digital natives and immigrant*

1. GİRİŞ

Kuşak kavramı iki farklı bakış açısı temelinde kullanılmaktadır. İlki, aile ve soy bağıını temel olarak ilişkilere odaklanan antropolojik bakış açısı; ikincisi ise bir toplumu meydana getiren bileşenlerin ortak bir bellek temelinde deneyimledikleri süreçlere mercek tutan sosyolojik bakış açısıdır. Fox (1967) aile ve köken bağıını içeren kuşak kavramının sosyal antropolojide köklü bir geleneğe dayandığını dile getirmektedir.

Kuşaklarla ilgili yapılan çalışmaların, farklı bakış açılarına göre içerdikleri zorluklar mevcuttur. Tanımlamalarda ana odak sosyolojik dinamikler etrafında şekillenmektedir. (Joshi Decker ve Franz, 2011; Burnett, 2011; Turner, 1998). Kuşak kavramını sosyolojik temelde Kopperschmidt (2000), bir tarih aralığında doğan, sosyal yaşam süresi içinde toplumsal, ekonomik ve politik temelde meydana gelen olaylardan etkilenen, ortak bir motivasyondan beslenen değerler yapısına aidiyet hissedilen ve bu doğrultuda beklenti, davranış, inanç ve sorumluluklara sahip guruplar şeklinde tanımlamaktadır. Diğer tanımlarda ise kuşak kavramını onu paylaşan bireylerin doğrusal bir zaman akışı içinde ortak değer, kültür ve alışkanlıkları paylaşanların oluşturdukları insan toplulukları olarak belirtmektedir (Edmunds ve Turner, 2002; Eyerman ve Turner, 1998; Turner, 1998).

Kuşak kavramı farklı anlam öbeklerine sahip çok yönlü bir kavramdır. Kuşak kavramının biyolojik, soybilimsel, demografik, tarihi ve kültürel katmanlardan oluşan anlam yapısı çalışmaların zaman içinde odaklandığı faktörlerin bir sonucudur (Karashchuk vd, 2020). Kuşaklara dair yapılan tanımların içerisinde bu dört yapının unsurları yer alır. Yapılan tanımların bütününde açık veya örtük olarak biyolojik, soybilimsel, demografik, tarihi ve kültürel etkilerin, tanımların yapıldığı çalışma bağlamında ağırlık kazandığı söylenebilir.

Kuşak kavramına dair, benzer doğum yıllarını paylaşan (Kopperschmidt, 2000) toplumsal gerçeklik içinde değişimlerin yarattığı eğilimlere dahil olan (Gilleard, 2004), hemen hemen aynı yaş aralığında bulunan ve önemli gelişim döneminde benzer tarihsel olaylara şahitlik eden (Constanza vd, 2012; Schuman ve Scott, 1989), ortak bir hafızanın ürünü olan kültürel bağlamı inşa eden ve geleceğe aktaran insan gurupları (Gentile vd, 2013; Campbell vd, 2015) şeklinde betimleyici bir tanımlama çerçevesi sunulabilir.

Yapılan tanımlar incelendiğinde, çağdaş sosyolojik literatürün kuşakları tipik olarak yaş aralığı ve doğum yılı noktalarından yola çıkarak kavramsallaştırmaya çalıştığı söylenebilir (Edmunds ve Turner, 2005). Kuşak tanımlarında yer, yıl ve bağlam referans dinamikler olarak görülmekle birlikte genel olarak doğum yılı temel bir tanımlayıcı vekil olarak kullanılmaktadır (Brink, Zondag ve Crenshaw, 2015). Kuşaklar ile ilgili yapılan tanımlamaların hareket noktası kuşakları nasıl ele alacağımıza yönelik bir bakış sunar. Çünkü kuşaklar tanımlanırken referans alınan vekil dinamiklerine bağlı olarak kapsayıcı bir nokta bulmak kolayken, bu kapsayıcılığın süreç içinde nasıl şekillendiğini açıklamayı zorlaştırmaktadır. Kuşakların doğum yıllarına göre belirlenmesinin tartışmasını Mannheim (1952) başlatmıştır. Mannheim bireylerin paylaştıkları benzer doğum yıllarının, kuşaklara mensup bireyleri tarihsel konum içinde bir noktaya yerleştirdiğini ancak paylaşılan deneyim ve önemli olaylara tanıklık etmenin kısıtlı ve dağınık bir zaman aralığında olduğunu dile getirmiştir. Fakat bir kuşağın üyeleri için aynı doğum yıllarını paylaşmak tek başına yeterli değildir. İşte bu noktada paylaşılan deneyimler devreye girmektedir. Kuşak içerisindeki bireylerin ortak bir bağlantıya paylaşmaları kilit öneme sahiptir. Sahip olunan doğal bağlantı aracılığıyla kuşak içindeki bireyler deneyimlerini, düşüncelerini ve ortak değerlerini paylaşabilirler. Nitekim Parry ve Urwin (2011) kuşaklarla

ilgili yapılan çalışmalarda kişileri doğum yıllarına göre gruplamanın oldukça kolay olduğunu ancak aynı doğum yılını paylaşan bireylerin medyana gelen önemli tarihsel olaylara maruz kaldıkları zaman aralığını belirlemenin çok daha güç olduğunu dile getirerek karşılaşılan zorluklara dikkat çekmektedir.

Kuşak çalışmalarında karşılaşılan bu zorluk çalışma amacı bağlamında, baz alınan hareket noktasından yola çıkılarak yumuşatılabilir. Kuşak çalışmalarında boylamsal bir çalışmada doğum yılları önemli aralıkları sunarken ve çalışma için doğum yılı temelli bir tanımlama önem kazanırken, kesitsel bir çalışmada ise meydana gelen olaylara grupların hangi zaman aralığında, nerede ve nasıl maruz kaldığı önem kazanmakta ve sürecin derinliğine odaklanan bir örüntü ön plana çıkmaktadır.

Kuşak kavramının ilk bilimsel kullanımı sosyolog Karl Mannheim'ın (1952) *Problem of Generations* adlı denemesinde karşımıza çıkmaktadır. Mannheim'ın çalışması ile birlikte kuşak kavramının modern bilimsel anlamda ilk kez ele alındığı ve teorik temellerinin tartışıldığını görüyoruz. Mannheim sosyal yapı içinde süregelen akışı anlamak ve toplumsal değişimin izlerini takip etmek için kuşak teorisinin bir temel oluşturabileceğini göstermiştir. Mannheim kuşak yapısının toplumsal oluşumları belirleyen ana dinamiklerini teorik çalışmasında temellendirmiştir. Kolektif hafızanın devamlılığı ve yaratılan kültürel hafızaya dahil olma biçimleri olarak Mannheim beş önemli adım sıralamaktadır.

1. Toplumsal akış içinde kültürel yapıya sürekli olarak yeni bireyler dahil olurlar.
2. Yeni katılımcıların dahil olması ile birlikte yaşlı bireyler silkülasyon dahilinde yapıdan ayrılırlar.
3. İnsanın belirli bir yaşam süresi bulunmaktadır, kültürel hafıza ise sürekli ve aralıksız olarak devam etmektedir. Her kuşağın bireyleri bu akışa sadece belli bir zaman sınırı dahilinde katılabilirler.
4. Bütün kuşakların katkıları sonucu oluşturulan kültürel hafıza kuşaklar aracılığıyla geleceğe aktarılır. Bu aktarım esnasında kültürel hafıza eski ve yeninin kaynaşmasıyla dönüşüm halindedir.
5. Kuşak akışı bir süreklilik hareketliliğine sahiptir.

Mannheim (1952) kuşak oluşumunun iki ana bileşen tarafından belirlendiğini teorik çalışmasında işlemektedir. Birincisi tarihsel süreç içinde aynı zaman aralığında yaşayan bireylerin medyana gelen önemli olaylara şahit olması ve şahit olunan olay etrafında örülen ortak düşünsel deneyimin paylaşılması. Bu iki temel nokta Mannheim'ın kuşaklarla ilgili düşüncesinin belirleyici eşikleri olarak ifade edilebilir. Meydana gelen olay ve paylaşılan deneyim fikri kuşak tanımlarının atıfta bulunduğu ana referans noktasını temsil etmektedir. Turner (1998) başka önemli bir noktaya dikkat çekerek, kuşak oluşumunda meydana gelen kritik tarihsel olayların yanında farklı kültürel unsurların da önemli rol oynadığını söylemektedir.

Kuşaklar, devam ettirilen ortak bilince sahiptirler. Sahip olunan bu ortak bilinç kuşakların bilişsel ve duyuşsal benzer kodları paylaşmalarıyla ilgilidir. Ortak bilinci yaratan en önemli etken ise deneyimlenen olaylardır. Mannheim'e göre (1952) insanların ortak bir doğum yılına sahip olması veya yaşam akışındaki gençlikleri, yetişkinlikleri veya yaşlılık dönemlerinin denk gelmesi ortak bir konum bağlantısı içermez, aynı konum noktasını meydana getiren asıl unsur aynı olayları deneyimlemek ve bu deneyimin beslediği tabakalı bilincin oluşmasıdır.

Mannheim (1952) kuşaklar için bilinci yaratan en önemli şeyin tarihsel travmalar olduğunu dile getirmektedir. Bilinç için kalıcı bir olayın olması gerekmektedir. Tarihsel travmalar bilinç yaratmak için büyük bir öneme sahiptir. Özellikle savaş, göç, kıtlık, iç çatışma ve felaket

benzeri tarihsel travmaların kuşaklar üzerinden ortak bilinç yaratmada etkili olduğu söylenebilir. Edmunds ve Turner'in (2005) kültürel travma olarak tanımladıkları tarihsel travmaların toplumsal gruplar tarafından sürekli olarak sosyal süreçler içinde yaratılıp ortak anıların canlı tutulduğunu ve bu sayede ortak bilincin idame ettirildiğini söylemektedir. Eyerman ve Turner (1998) ise bunu bir adım ileriye taşıyarak, bir kuşağın hayatta kalabilmesi için kuşağın kökenlerini oluşturan mücadelelerin, tarihi ve siyasi olayların ve düşünce mirasının ideologlarının yer aldığı kolektif hafızanın korunarak devam ettirilmesi ile mümkün olduğunu iddia etmektedirler.

Tarihsel süreç içinde yaratılan bilişsel ve kültürel anılar şimdiki zaman diliminde yeniden üretildiklerinde anlamlı hale gelip gerçekten var olurlar. Geçmiş deneyimler ve geçmişe dair bütün unsurlar sadece şimdiki zamana dahil olduklarında işlerlik kazanabilirler (Mannheim, 1952). Smola ve Sutton (2002) da bu olayların ortak hafızada canlı tutularak ve ritüeller tarafından devam ettirilmesine dikkat çekerek, kuşakların sergiledikleri davranış kalıplarında belirleyici rol oynadıklarını dile getirmektedir. Kuşak üyeleri bu çerçevede yeni davranış kalıpları ve değer yapıları inşa ederler. Böylece yeniden yorum ile olayı yaşayanlar toplumsal süreç içinde göçüp gittiklerinde bile varlığını kolektif hafıza ile devam ettirir. Bu hafıza standart bir tip olarak düşünülmemelidir. Hafızanın parçalı olduğu ve yorumlayan gruplara bağlı olarak deneyim ve öğrenmelerin farklılık gösterdiği bir gerçektir. Mannheim (1952) ise bunu meydana gelen tarihi olayların farklı kültürel yapılara ve toplumsal örgütlenmeden gelen kişiler tarafından çok farklı şekillerde okunup yorumlandığı için bireylerin etkilenme ve tecrübe inşa etme süreçleri de farklılık gösterdiğini haber vermektedir. Her kuşak grubunda bulunan bireylerin deneyimledikleri önemli olayların öğrenmeleri ve tepkileri aynı değildir. Kuşak yapıları kendi içlerinde kümelenmeler meydana getirmektedir.

Parry ve Urwin (2011) teorik olarak bir kuşağın oluşumunda nelerin etkili olduğu ile ilgili bir dizi teorik önermenin bulunduğunu fakat var olan teorik önermelerin işlevsel bir zemine nasıl yerleştirileceği ile ilgili çok az ayrıntı ve uygulama örneklerinin olduğunu tartışmaktadırlar. Meydana gelen tarihsel olayların oluşturduğu kültürel fenomenlerin, çeşitli değer yapılarına ve tutum düzeylerine sahip kuşak gruplarını şekillendirdiği öngörülüyor.

Bir kuşağın ortaya çıkış süreci üç temel adımda özetlenebilir: İlk adımda toplumsal yapı içinde büyük toplumsal kitleleri etkileyen tarihsel, ekonomik ve politik temelde önemli olayların meydana gelmesi, ardından meydana gelen bu olayların o zaman aralığında yaşayan kitleleri önemli yaş aralığında etkilemesi ve son olarak tarihsel çizgide meydana gelen olayların etkilerinin kitlelerin sergiledikleri davranışlarında sürekli olarak etkisini devam ettirmesidir (Parry ve Urwin, 2017). Kuşak oluşumuna dair yapı ve süreçleri basite indirgeyen bu adımlar bütünü açıklamak için elbette eksik kalmaktadır. Fakat kuşakları bütün olarak anlamak ve ayrıntıların dışında genel bir bakış sunmak için oldukça kullanışlı bir işleve sahip olduğu söylenebilir. Kuşaklar ile ilgili teorik tartışmaların zeminini beslediği içinde kronolojik olarak çalışmaların nasıl ilerlediğini ortaya koymak yapının daha anlaşılır olmasını sağlayacaktır. Kuşak çalışmaları içinde kronolojik bir gelişimin seyrini ortaya koymak, kuşakları daha iyi anlamaya ve metodolojik olarak derin çalışmaları yapılandırmayı olanaklı hala getirme imkanı sunmaktadır. Kronolojik olarak kuşak çalışmalarının yörüngesini bütün yönleriyle ortaya çıkarmak bir makalenin sınırlarını aşan bir girişim olacaktır. Bu yüzden kuşaklarla ilgili yapılmış önemli çalışmalar ve kişiler üzerinden gelişim yörüngesinin genel bir örüntüsünü ortaya çıkarmaya odaklanılmıştır. Bu bağlamda kuşak çalışmalarının teorik temellerinin geliştirildiği çalışmalar kronolojik olarak tartışılarak, kuşak gelişim yörüngesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Aşağıda kuşak çalışmalarının kronolojik seyri verilmiştir.

2. KUŞAK ÇALIŞMALARININ GELİŞİMİ

Eski çağlardan beri farklı medeniyetlerde genç kuşakların umarsız tavırlarını eleştiren yazı ve söylevlerin karşımıza çıktığını söylemek mümkün. Sümerlerden günümüze ulaşan kil tabletlerde gençlerin gidişatının endişe uyandırdığı ve buna benzer örneklerin Mısır medeniyetinde, eski Yunan'da ve Çin uygarlığında da olduğunu görüyoruz. Asıl şaşırtıcı olan durum binlerce yıllık zamanın ardından değişen pek bir şeyin olmayışdır. Her çağda olduğu gibi günümüzde de gençler ile ilgili ileriki yaşlarda olan insanların kaygılı olduklarını ve bunu eleştirdiklerini görüyoruz. Bunun temel sebebi olarak kültür aktarımı gösterilebilir. Toplumda sürekli olarak kültürel hafızanın aktarımı söz konusudur. Her yeni kuşak toplumsal kurgu içinde kültürel hafızayı miras alır. Fakat çağın içinde bulunduğu dönüştürücü olayların etkisi ile hafızayı miras alan genç kuşaklar aynı zamanda bunu dönüştürmektedirler. Kadim bir hafızanın aynı kalmasını arzulayan eski kuşak üyeleri bunu hoş karşılamadıklarını ve gençlerin yeni davranış ve düşünce yapılarını bundan ötürü eleştirdiklerini söyleyebiliriz. Toplumsal alanda dönüşümün tetiklediği çatışma ve uzlaşma halini fark eden ilk düşünürlerden bu yana kuşaklarla ilgili tartışmaların devam ettiğini söylemek mümkündür.

Kuşaklar ile ilgili gelişim döngüsünü temellendiren ilk düşünür İbn Haldun'dur. İbn Haldun (2007) kuşak yapısı içinde, zaman akışını ve gelişimin evrelerini baz alarak dönüşümün doğasını anlamaya çalışmış ve buna kapsayıcı açıklamalar getirmiştir. *Asaletin Bir Nesil İçinde Dört Baba (Kuşak) ile Son Bulacağı Hakkında* adlı bölümde bir bireyin doğumu ile başlayan serüvenin gençliğe erişmesi ile devam edip yetişkinlik ve peşinden yaşlılık ile son bulan yaşamının her nesil için farklı süreçler meydana getirdiğini tartışmıştır. Toplumun sürekli olarak bu döngü üzerinden varlığını devam ettirdiğinin altını çizmiştir. Nitekim İbn Haldun bu döngüsellik devletler içinde ön görmüştür ve bunun kaçınılmaz olarak bir sonucun kendi sürecini yaratma eğilimi olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Kuşak teorisinin geniş düşünsel tartışmalara konu olmasını tetikleyen en büyük olaylar sanayi devrimi sürecindeki büyük değişimin toplumun her alanında yarattığı kırılmalar ile başlamıştır. Sanayi devrimi tarım kültürünün bütün kurgusal organlarını hızla dönüştürmüş ve bireyler bu dönüşümün sınır hattında yeni bir toplum düzenine göç etmişlerdir. Yaşanan göç (yer değiştirme eylemiyle birlikte yaşam biçimi arasında da meydana gelmiştir) ile birlikte toplumda meydana gelen dönüşüm, dönemin düşünce insanları ile filozoflarının ilgisini çekmiş ve sosyolojik temelde kuşaklara dair geniş düşünce birikiminin şekillenmesinin temelleri atılmıştır. İki farklı çağı nitelendiren bu sınır hattında, Auguste Comte farklı kuşakların bir arada yaşadıklarını içeren çoklu kuşak yapılarının bulunduğunu ilk defa açıklayan düşünürdür. Comte (akt; Chen, 2010) kuşakları çoklu bir yapıda, benzer zaman aralığında dünyaya gelmiş bireylerin, aynı toplumsallık içinde ortak değer yapıları ve davranış kalıplarını inşa etmesini aynı çağda doğmuş olmaları ile açıklamaktadır. Kuşaklar içinde yer alan bireylerin sergiledikleri kendine has davranış kalıpları ile belirgin değer yargıları bulunmaktadır. Bireyler içinde doğdukları kuşak yapısının ortak değer içerikleri ve davranış kalıplarını yansıtarak kendi kuşakları içinde ortaklık kurmakta ve bununla diğer kuşaklardan ayrılmaktadırlar.

Emile Durkheim de kuşak teorisini bilimsel anlamda sosyolojik temelde açıklamaya çalışan ve tartışan ilk önemli düşünürlerdendir. Durkheim (2006) ortak bilince vurgu yaparak kuşaklar arası bir aktarımın olduğunu dile getirmektedir. Ortak bilinç, toplumsal yaşantıda deneyimlerin yansıdığı kolektif belleğin inşa edilmesini temsil etmektedir. Ortak bilinç kuşaklar aracılığıyla aktarılacak geleceğe taşınırken, kuşaklar arası bağlantıların kurulmasını da hizmet etmektedir. Toplumun bütün fertleri tarafından katkı sunulan ortak bilinç kolektif bir ürün olmakla birlikte eski kuşaklar ile yeni kuşakların beslendiği bir kaynak görevi de görmektedir.

3. MODERN KUŞAK TARTIŞMALARI

Modern kuşak çalışmalarının kronolojisini Mannheim'ın "The Problem of Generations" çalışmasıyla başlatmak mümkün. Mannheim 1928 yılında kaleme aldığı denemesi 1952 yılında İngilizceye çevrildikten sonra kuşaklar ile ilgili başlayan tartışmanın ana belirleyicisi konumuna yerleşmiştir. Mannheim kuşak teorisini, zaman akışı içinde aynı doğum aralıklarına sahip olmayı ve meydana gelen önemli tarihsel olaylara maruz kalma çerçevesinde açıklamaktadır. Mannheim (1952) kuşaklara sosyolojik temelde bir yorum getirmiştir. Kuşakların tarihsel süreç içinde bir noktayı işgal ettiklerini ve bu zaman içinde kendilerine has yapılar oluşturduklarını savunmaktadır. Mannheim her dönemin bir ruhu olduğunu (Zeitgeist) ve bunun kuşakları etkilediğini ama bütün toplumu kapsamadığını düşünmemiz gerektiğini söylemektedir. Ayrıca kuşaklar konumlu oldukları tarihsel zaman aralığının farkındadırlar. Her kuşak kendi döneminde sosyal değişimi bu bilinç farkındalığıyla inşa edip dönüştürmektedir. Çünkü kuşaklar yaşadıkları dönemin değer ve davranış kalıplarına bu öz farkındalık ile uyum sağlamaya özen göstermektedirler. Uyum için gösterilen çaba beraberinde yeni dönüşümlerin kapılarını da aralamaktadır. Mannheim'in kuşak teorisi, kuşaklarla ilgili verimli bir tartışma ikliminin oluşmasına katkı sağlamıştır. Kuşaklarla ilgili çalışmaların ana çerçevesini belirlediği için teorik bütün tartışmaların referans verdiği bir ilk adım özelliği göstermektedir. Mannheim kuşaklar ile ilgili yaptığı tanımlar ve kuşakların oluşum adımları makalenin giriş bölümünde ayrıntılı olarak verildiği için bu bölümde tekrara düşmemek için verilmemiştir.

Mannheim'in kuşakların oluşumu ve kuşak tanımlarını sağlayan etmenlerin belirlenmesi ile ilgili başlayan teorik tartışmalar eleştirel seslerin yükselmesiyle devam etmiştir. Yapılan eleştirel teorik tartışmaların kuşak çalışmalarının geleceği için belirleyici bir temel oluşturduğu söylenebilir. Kuşaklar için belirleyici dinamikleri doğum yılı, khortlar ve yaşantısal deneyimler üzerinden sürdüren anlayış, yapılan teorik tartışmaların odağında yeni tanımlama kriterlerinin oluşturulmasına zemin hazırlayarak sosyolojik temelde kuşak çalışmalarının ilerlemesinin yolunu açmıştır. Kuşak çalışmalarının modern bilimsel alanda gelişimine dair bahsedilmesi gereken bir diğer önemli çalışma ünlü sosyolog José Ortega y Gasset'in 1933 yılında kaleme aldığı "The Modern Theme" adlı çalışmasıdır. Bu kitabında Ortega y Gasset tarih ile ilgili konuşulacak en önemli kavramın kuşak kavramı olduğunu dile getirerek kuşakların toplumsal yapı içinde çok önemli bir olgu olduğunu vurgulamıştır. Tarih için kuşak kavramının oynadığı kilit rol, tarihsel süreç içinde meydana gelen değişimlerin belirleyicisi olduğu içindir. Ortega y Gasset Kuşakların bir avuç seçkin insanların oluşturdukları bir grup veya kitle olmadığını altını çizmiştir. Bir kuşak, toplumsal alan çerçevesinde yaşamsal bir yörüngede ilerleyen ve kendi kümesi içindeki bütün bireyleri barındıran toplumsal bir bedenin bütünleşmiş halidir. Kuşak yapısı birey ve kitlerinin karşılıklı olarak dinamik bir zeminde uzlaşmaya vardıkları yapıdır. Bu nedenden dolayı tarihteki en önemli kavramdır. Çünkü tarih sayfasındaki ilerlemenin eksenini hareket ettiren güçtür.

Ortega y Gasset (1933) kuşaklara sosyolojik ve tarihsel bir tanım getirerek, aynı zaman aralığında dünyaya gelen, önemli tarihsel olayların gölgesinde yaşadıkları için bütün olarak bunlardan etkilenen ve ortak bir kaderi paylaşan insanların oluşturdukları grup olarak formüle etmiştir. Her kuşak bulunduğu zaman ve mekan yapısı içinde önemli misyona sahiptir. Bu önemli misyonların başarılıp başarılabilmesi tarihsel konjonktüre göre değişebilmektedir. Ortega y Gasset'e (1933) göre kuşaklar bir sürekliliğe sahiptir. Kuşak oluşumları birbirini takip ederek sürekli bir oluş halindedir. Her yeni doğan kuşak bir önceki kuşağın meydana getirdiği çevrede yeni formlarla karşı karşıya kalır. Bu yüzden her kuşak iki önemli yaşamsal boyut sürecini deneyimlemektedir. Bunlardan biri, bir önceki neslin kurguladığı yaşam pratiklerini, değer yapıları ve fikirlerin etkisine maruz kalmak bir diğeri ise her kuşağın kendi için özgür iradesiyle yeni yapılanmaları meydana getirmesidir.

Berger (1960) ise kuşakların ortaya çıkış süreleriyle ilgili zaman konusunu ele almıştır. Kuşak kavramıyla vurgu yapılan zaman aralığının gittikçe kısalma eğiliminde olduğunu vurgulayarak buna neden olan asıl unsurun teknolojik değişimin sahip olduğu hız ve küreselleşen dünyada lokal ölçekte kalsa dahi sonuçlarının geniş alanlara yayılan tekrarlanan travmatik olaylar olduğunu belirtmiştir. Kuşakları belirgin kılan kritik olay ve deneyimler bağlamında düşünüldüğünde, kritik olayların meydana gelme sıklıklarının artması kuşak zihniyetinin de aynı nispette değişmesi veya keskinleşmesi anlamına gelmektedir. Her dönemin kendine özgü şekillenen zihniyeti bütün topluma yayılamaz. Zaman akışı içinde bulunan kuşaklar ve kuşakların yarattıkları dönemler genellenebilir fakat hakim aylayışlar olarak ifade edilemezler. Hiçbir kuşak tamamen ortadan kaybolmaz veya dağılıp sessiz bir yapıya bürünemez. Rintala'da (1968) kuşakların yaşam sürelerinin artması ve toplumsal alanda yaşanan değişimin hızlanmasıyla beraber daha fazla değişime tanık olacaklarını vurgulamaktadır. Bu aynı zamanda yeni kuşakların ortaya çıkma zamanlarını da kısaltacak ve uzun zaman aralıkları içinde daha fazla kuşağın bir arada bulunmasına yol açacaktır. Toplumsal yaşam alanında uzun yaşayan kuşaklar, daha hızlı değişim ve yeni kuşakların sürekli dahil olmasıyla yeni bir biçim özelliği kazanmaktadır.

Berger (1960) Comte'e atıf yaparak toplumsal değişimlerin yaşam süresinde meydana gelen artışın toplumsal değişim hızını yavaşlatacağını haber verdiğini, fakat bu kehanetin gerçekleşmediğini dile getirmektedir. Comte yaşam süresinin artmasıyla birlikte kuşakların egemen oldukları sürenin uzayacağını ve bunun değişim hızını olumsuz etkileyeceğini düşünüyordu. Kuşaklar sabit keskin sınırlarla birbirinden ayrı heterojen gruplar değil, tam tersine, oldukça iç içe homojen gruplar şeklinde hareket etmektedirler. Tek bir kuşak yapısının toplumun bütün alanlarına egemen olacak şekilde katı bir sistem idaresi inşa etmesi mümkün olmadığı gibi, bunun korunması da imkansızdır. Townsend (1966) ise dört kuşak yapısı içinde bir arada bulunan ailelerin bulunması, tarihsel ölçek içinde çok yeni karşılaşılan bir durum olduğunu altını çiziyor. Ortaya çıkan bu kuşak yapısı yeni ilişki biçimlerini ve yaşlanma deneyiminin şekillenmesini beraberinde getirmektedir.

Kuşaklar yaşanan gelişmeler ile birlikte daha kısa zaman aralıklarıyla ortaya çıkmaktalar. Yaşlı kuşakların toplumsal alanda uzun süre kalması gibi yeni kuşakların ortaya çıkma zamanının kısalmasıyla birlikte kamusal alanda daha fazla kuşak yapıları bir arada bulunup değişim yapısını daha hareketli bir dinamiğe kavuşturmaktadır. Toplum, kuşakların birbirine eklenildiği bir saha olarak değerlendirilmeye değerli olmayacaktır. Her kuşak bir önceki kuşağa bağlandığı bir dönüm noktası yaşayıp sonrada kendi kuşağının mikro iklimini inşa ettiği bir süreç yaşamaktadır. Nihayetinde bu kuşağın da ördüğü toplumsallığa yeni kuşakların gelmesiyle bu eklenme döngüsü sürekli olarak tekrar etmektedir. Yaşlı kuşakların bekçiliğini yaptığı kurgulanmış toplum pratikleri sürekli yeni kuşakların ortaya çıkması ve değişimin tetiklenmesiyle bir çatışma ve uzlaşma mekanizmasını işletir. Kuşaklarla ilgili iki önemli çalışmadan hareketle sosyolojide ve sosyal beşeri araştırma alanlarında kuşak çalışmaları toplumsal dinamikleri harekete geçiren bir değişim unsuru olarak ele alınmaya başlanmıştır.

Mannheim ve Ortega y Gasset'in mirası üzerine yapısal ve içerik olarak sosyal beşeri bilimlerin çoğu alanında kuşaklarla ilgili çalışmalar artış göstererek zengin bir literatürün oluşmasına katkı sağlamıştır. Kuşak kavramı, bireylerin oluşturduğu grupların değişimi nasıl harekete geçirdiği sorusu etrafında yapılandırılan çalışmaların odağı haline gelmiştir. Sosyolojik bakış açısıyla kuşakların çok farklı alanlar için ele alındığı ve tanımdan ziyade içerik olarak bireylerin nasıl bir kuşak grubu içinde konumlandırılacağına odaklandığını söylemek mümkündür. Bu konuda bütün kuşak çalışmalarının tartışma hattında yer alan önemli bir kavram bulunmaktadır; Kohort.

3.1 Kohort

Kohort, benzer zaman aralığında önemli bazı tarihsel veya toplumsal olayları deneyimleyen insan gruplarını betimler. Basit bir örnek üzerinden açıklamak gerekirse, belli bir zaman aralığında doğanlara doğum kohortu, aynı yıl evlenenlere evlilik kohortu veya aynı yıl herhangi bir işe girenleri iş veya meslek kohortu şeklinde belirlemek mümkündür. Doğum kohortu ile ortaya çıkan her yeni grup önceki kuşakların oluşturdukları miras ile bir temas kurarlar ve bu yaşanan temas esnasındaki karşılaşmanın yansımalarını ömür boyunca taşırlar. Kohort, bir grubun ortak bir şekilde yaşadığı deneyim veya olayın olması sonucunda inşa edilir. Sosyolojik temelli kuşaklar üzerine yapılan grup tanımlamaları doğum kohortlarını referans almaktadır. Kohort kavramı aynı yıl doğanları tanımlayan bir kavram olarak kuşak çalışmalarında standart bir anlamı barındırmaktadır. Kohortların oluşumu için gerekli olan veriler, dikkate alınan olayın meydana geldiği zamandan itibaren yapılan gözlemler sonucunda elde edilir. Doğum kohortu için bu dikkate alınan veri yaş aralığıdır. Kohort referansı sadece geçmişin bir dizi yaşanmış olayların özetiyle inşa edilemez. Bütün kohortlar kendine özgü bir oluşum süreci ve meydana geldiği tarihsel yapının koşullarını içeren özgün birleşimlere sahiptir (Ryder, 1965). Bireyler tarihsel süreç içinde aynı anda farklı kohort kümeleri içinde kristalize olmaktadır. Jacobson ise (1964) kuşakları belirtmek için kohort kavramının yaygın olarak kullanıldığını ve bu kullanım alanının yaygın hale gelmesinde nüfus bilimcilerin oldukça etkili olduğunu söylemektedir. Kohort kavramı kuşak kavramının en belirleyici anlam katmanlarından birini içermektedir.

Kuşak kavramı ile ilgili çok farklı tanımlar bulunmaktadır. Üzerine fikir birliğine varılmış bir tanımı olmadığı gibi kuşakların nasıl betimleneceği ile ilgili derin görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Kuşakları tanımlayan Mannheim ve Ortega y Gasset'in çalışmalarından sonra kuşakların belirlenmesi ve kuşak tanımlarının hangi fenomenlere göre yapılacağı teorik tartışmaları öne çıkmaya başlamıştır. Kuşak kavramı üzerinde ortaya çıkan anlam karmaşasını gidermek için ve kuşakları kesin bir çerçevede betimlemek için sosyologlar arasında doğum kohortu kavramı gündeme gelmiş ve kuşaklar bu kavram özelinde temellendirilmeye çalışılmıştır. Özellikle Ryder 1965 yılında yayınladığı makalesinde kuşakları doğum kohortları ile belirlemenin genel çerçevesini ele almıştır. Ryder (1965) kuşakları toplumun devamlılığını sağlayan bir olgu olarak ele almaktadır. Toplumsal süreç içinde sürekli olarak doğumlar yoluyla yeni katılımcılar dahil olmakta ve kuşağın yaşlı bireyleri ise geri çekilmektedir. Bu akış hali, toplumsal yapıyı katı bir sınır içinden alıp esnek kendi kendini besleyen bir organizmaya dönüştürmektedir. Ryder'ın (1965) bu yorumu Mannheim'in (1952) kuşak tanımı ile bir paralellik göstermektedir. Nitekim Mannheim'de kuşakları toplum devalılığını sağlayan süreçler bütünü olarak değerlendirmekte ve yeni bireyler dahil olurken yaşlı bireylerin koptuğunu dile getirmektedir. Ryder'e göre üyeleri ölümsüz olan bir toplum durgun bir gölete benzemektedir ve orada gelişimden bahsedemeyiz.

Ryder (1965) kuşak yapısı içinde aynı zaman diliminde yaşayan bütün herkesin çağdaş olduğunu ancak aynı zaman aralığında yaşıt olmadıkları takdirde, içinde buldukları tarihsel sürece farklı biçimlerde tepki verip katkı sağlayacaklarının altını çizmektedir. Buna savaşa katılım sürecini örnek olarak göstermektedir. Çünkü savaşa katılımın yaş ile sınırlı olduğunu ve savaşın meydana geldiği başlangıç noktalarıyla bitiş noktalarının zaman ile çerçevlenmiş olması onu kohortların içinde bulunduğu yaş faktörünü harekete geçirmektedir. Savaş bütün yönleriyle toplumsal yapının içindeki bütün bireyleri dönüştürür. Ryder kohort kavramının sosyolojiye ve kuşak çalışmalarına getiren kişinin Mannheim olduğunu söyleyerek, kuşak oluşumları için savaş örneğinin çarpıcı doğasının belirleyici olduğunu vurgulamaktadır.

Kuşak çalışmalarında, kuşak oluşumlarının dayandırıldığı deneyim ve yaşantı örneklerinin en çarpıcı olanlarının travmatik olaylar olduğunu görüyoruz. Hem Mannheim hem de Ryder savaş, devrim, iç çatışma ve kıtlık benzeri olayların bir kohortun düşünce yapısının

şekillendirilmesinde kilit öneme sahip olduğunun üzerinde durmaktadırlar. Savaş bütün kohort yapılarının düşünce ve dünyaya bakış açılarını kristalize eden ve silinmez izler bırakan bir olgudur. Etkileri onu yaşayan kuşaklardan sonra da devam etmekte ve kuşaklar üzerinde izleri görülmektedir.

Kertzner (1983) kuşakların doğum kohortu anlamında kullanımını yaygınlaştıran sosyologlarının çoğunun otorite olarak Ryder'ın (1965) çalışmasına atıf yaptığını vurgular. Kuşak kavramı ile ilgili kohort yapılarının kullanılması, anlamın dar olduğu için kuşakları tam karşılayamamakta bundan kaynaklanan kavramların birbirlerinin yerine kullanılması anlam sorunlarını devam ettirmektedir. Çünkü kuşak kavramı kohortların barındırdığı dar anlam yapısının dışına çıkmaktadır. Bu bağlamda kuşak kavramı daha geniş olduğu için kohort kavramını kapsamaktadır, alanda birbirlerinin yerlerine kullanılmaları kavram karmaşasını derinleştirmektedir. Kohortlar üzerine konuşmak doğrudan kuşaklara bir vurgu yapmaz. Kohort yapıları ancak tarihsel süreç içinde bir araya gelip belirleyici rol aldıklarında kuşak bağlamında dikkate alınabilirler.

3.2 Dönem Etkisi

Kohort kavramına ek olarak bu noktada kuşak oluşumu için önemli olan bir diğer kavram *Dönem Etkisi* kavramıdır. Özellikle kolektif hafızanın şekillenmesinde büyük bir öneme sahip olayların meydana geldiği zaman aralığını belirlemek için kullanılan *Dönem Etkisi* kavramı sosyolojik olarak kuşakların toplumsal değişime bağlı olarak maruz kaldıkları olaylar temelinde tanımlamalarına referanslar vermektedir. Kuşak çalışmalarında sürekli olarak vurgusu yapılan *dönem etkisi*, bir zaman aralığında meydana gelen travmatik olayların kuşaklar üzerinde meydana getirdiği değişimleri içermektedir. Yaşanan savaşlar, ekonomik buhranlar, iç çatışmalar, sosyal yapıdaki kırılmalara neden olan değişimler ve siyasi olayların gölgesinde meydana gelen süreçlerin ve sonuçlarının yarattığı etkiler dönem etkileri olarak nitelendirilmektedir. Rhodes'in (1983) çalışmalarında önemle üzerinde durduğu dönem etkisi kavramı, bir kuşağa mensup bireylerin buldukları zaman diliminde meydana gelen önemli olayların inşa edilmiş değer yapılarını güçlü bir şekilde etkilemesini temsil etmektedir.

Kohort yapısı ile dönem etkisi arasında şeffaf bir sınır bulunmaktadır. Burada belirleyici olan nokta yaşanan olaylardan kimlerin ne derece etkilendiğidir. Toplumsal yapıdaki bir oluşum bütün alanları dönüştürmektedir, örnek olarak ekonomik bir buhran bütün kuşakları etkilediği için kohort grubu oluşturmaktan ziyade bütün kuşak grupları üzerinde dönem etkisi yaratmaktadır. Campbell ve diğerleri (1985) toplumun bütününü etkileyen savaşlar, büyük yıkımlar, teknolojik değişimler ve toplumsal hareketlilik benzeri yapılar kohort grupları olarak ele alınmayacak kadar büyük kesimleri etkilediği için dönem etkisi olarak ele alınmanın daha uygun olduğunu vurgulamaktadırlar.

Yaygın bir şekilde toplumsal tabakaların tamamını etkileyen ve harekete geçiren süreçleri dönem etkileri olarak betimlemek mümkündür. Fakat meydana gelen olay sadece bir grubu etkiliyorsa, kohort etkisi yarattığı için sadece bir gurubu veya kesimi kristalize etmektedir. Çünkü meydana gelen olayın etkilediği grup bir etiket çatısı altında kümelendiği için grup sınırlarını tanımlamak mümkündür. Fakat dönem etkisi bir zaman aralığında yaşayan bütün kuşak gruplarını etkilediği içinde daha kapsamlıdır. Bir olayın kohort mu yoksa dönem etkisi mi yarattığı karmaşık bir şekilde iç içe olabilmektedir. Savaş buna örnek olarak verilebilir Savaşların genel olarak genç bireyleri (cephe hattında bulunacak yaş aralığı) etkileme yapısı daha güçlüdür. Bütün toplum etkilenir fakat cephedeki gençler bütün toplumdan ayrı bir deneyim yaşarlar. Bu yüzden savaşın gençler üzerinde kohort etkisi yaratma eğilimi daha güçlüdür. Savaş aynı zamanda cephe gerisinde kalan bütün toplumu derinden etkilediği için dönem etkisi yaratma eğilimi de güçlüdür. Bir savaş durumu kadın ve erkekler için de benzer bir dizi farklı deneyim yaşantısı

meydana getirmektedir. Kuşak çalışmalarında kohort etkisi ile dönem etkisini ayrı ele almak mümkünken asıl sorun kohort etkisinin yaş ile doğrudan karıştırılmasından kaynaklanmaktadır.

Ryder'in (1965) kuşaklarla ilgili vurguladığı bir diğer önemli unsur kentleşmenin yarattığı etkidir. Kentleşme ile birlikte toplumsal dönüşümün çekirdek özü olan şehirler kuşakların sürekli olarak sınır hattı boyunca birbirleriyle yakın temas kurdukları bir etkileşim alanıdır. Kentleşme ile birlikte teknolojik gelişmişlik, kuşakların pratik hareketlilikte buldukları saha içinde sınırları ortadan kaldırarak kuşakları birbirine yakınlaştırır. Değişimin hızlı olduğu bu çağda her doğum kohortu kendi gerçekliğini yaratır. Aynı kuşak gruplarına dahil olan bireylerin fikirleri, değerleri ve duyguları birleşerek eylemselliklerini organize bir hale getirir. Böylece birbirini takip eden topluluklar özgün yapılar ve deneyimler yarattıklarından toplumsal değişimin sürekliliği sağlanmış olur.

Kültürel yapıdaki değişim eğilimleri doğrudan kuşak yapılarıyla bağlantılı bir şekilde çalışmaktadır. Toplumsal değişimi hareket ettiren iki kuşak dinamiği söz konusudur: Kuşak gruplarındaki bireylerin yaşamlarında meydana gelen değişimler ve kohort gruplarının sürekli bir döngüde birbirini izlemesi. Troll (1970) ise değişimi kuşaklar için bir sorun olarak ele almaktadır. Kuşak yapıları içinde değişim kavramı üzerine derin bir anlam yapısı söz konusudur. Fakat değişim çok yönlü bir olgu olduğu için onu anlamakta güçlük çekilmektedir. Kuşakların rol aldığı değişimi anlamak için bir kuşak yapısı içindeki bütün yaşam süresinin gelişim örüntüsünün incelenmesi gerekmektedir. Troll (1970) burada sorulması gereken kilit noktada, "farklı geçişler arasındaki benzerlikler ve farklar nelerdir?" ve "tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişe benzer keskin değişim yapıları sürekli toplumda bulunur mu?" sorularının önemli olduğunu dile getirmektedir.

Riley'e (1973) göre kuşakların kilit rol oynadıkları değişim zemininde sosyal bilimcileri doğrudan ilgilendiren birçok yeni eğilim ve yapı bulunmaktadır. Bireylerin sürekli olarak değişen bir toplum içine doğması ve hayatlarını bunun odağında devam ettirmeleri onlar üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Bireylerin sergiledikleri davranış kalıpları, dünya görüşleri, değer yapıları ve iletişim biçimleri buldukları toplum bağlamı tarafından şekillenmektedir. Riley ve diğerleri (1972) kuşakların birbirlerinden farklı olmalarını geçirdikleri süreçlere bağlamaktadırlar. Toplumun karşılaştığı savaşlar, kıtlıklar, bunalım ve refah dönemleri sosyal yapıda kuşakları benzersiz özellikler kazanmalarına neden olmaktadır. Her kuşak bu durumdan kaynaklı olarak yeni bir toplumsal gerçeklik inşa etmektedir. Riley (1973) ise bu durumun aynı zaman aralığındaki farklı kohortlarının yaşanan olaylara farklı tepkiler geliştirebileceklerini ve aynı kuşak yapısı içinde heterojen yapıların meydana gelebileceğini vurgulamaktadır. Bourdieu (1977) ise içinde bulunduğumuz toplumun farklı bir özgünlük taşıdığını dile getirerek yaşanan gelişmelerin tarihin hiçbir seyrinde görülmemiş bir toplum yapısını inşa ettiğini vurgulamaktadır. Özellikle yaşanan teknolojik gelişimin sahip olduğu hız toplumsal yapıdaki farklı kuşakların daha çok ortak yaşantılar geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Önemli medya düşünürü ve teorisyeni Marshall McLuhan'da bu noktada medyanın sahip olduğu önemli role değinmiştir. McLuhan (1994) medya ve yaygınlaşan yeni iletişim teknolojilerinin sahip olduğu güç ile küresel bir kuşak bilincinin inşa edilmesi hızlı bir sürece girmiştir. Mekanik iletişim biçimlerinin hakim olduğu toplum yapısı elektrik ve bilgisayarların hakim olduğu bir dünya biçimine geçiş dönemine küresel olarak tanıklık ediyoruz. Yaşanan bu küreselleşme dünya ekseninde bütün kültür ve bilgi yapıları dahil her şeyin paylaşılabilmesi birbirine bağlantılı bir toplum biçimi yaratmaktadır. Gerçekleşen küresel paylaşım kuşakların daha çok ortak deneyim yaşamlarının yolunu açmaktadır. Aynı deneyim yaşantısı ortak kuşakların oluşumunun en temel kritiğini oluşturmaktadır. Küresel kuşak gruplarından söz etmek bu doğrultuda giderek hızlanmaktadır.

3.3 Yaşam Seyri

Kuşakların birbirinden farklı olmalarını tetikleyen en önemli faktörlerden biri yaş olgusudur. Özellikle kuşak çalışma sahasında belirli noktaların referans alınarak bir iç görü örüntüsünün oluşturulmaya çalışılmasında en sık tercih edilen durum, yaş temelli kohortların gruplanmasıdır. Kuşak çalışmalarında, kuşak grubu içindeki bireylerden önce doğan doğum kohortu kendi kuşak grubu içinde yaşam seyrini erken bir zamanda deneyimlemeye başlar. İlerleyen zaman içinde bu kohort grubu kendi kuşak yapısı içinde daha deneyimli ve birçok alanda erken bir tecrübe yapısı inşa etmeye fırsatına sahiptir. Aynı zamanda tarihsel bağlam içinde meydana gelebilecek önemli olaylara ergenlik veya erken yetişkinlik döneminde tanıklık etme fırsatına sahip olacaktır. Bu tanıklığın bir fırsat mı yoksa bir dezavantaj mı olacağına şans ve tarihsel oluş izin vermektedir. Fakat kuşak grupları içinde bu olgu ciddi çalışma sorunlarını beraberinde getirmektedir. Çünkü kuşak çalışmalarında bir kuşağın da kendi içinde oldukça parçalı bir halde olması genel örüntüyü ortaya çıkarmayı zorlaştırmaktadır. Kuşak çalışmalarında gruplara odaklanmak ayrıntıları kaçırmaya neden olduğu için kuşak grubunun içindeki bireylerin yaşam seyrinin önemli hale geldiği görülmektedir.

Riley'in (1973) kuşak çalışmalarında üzerinde durduğu önemli noktalardan biri yaşam seyri olgusudur. Riley yaşam seyrindeki farklılıkların görmezden gelinmesi sonucunda bir kuşak yanılığının ortaya çıkabileceği uyarısında bulunmaktadır. Kuşak gruplarının yaşam seyri sürecinde toplumsal oluşumların tamamından etkilenmektedirler. Kuşakların bir tek olay veya oluşum etrafında karakterize etmek yanıltıcı olabilmektedir. Çünkü fikir değişikliği yaşam boyu sürmektedir. Kohort merkezli bir bakış açısı kuşakları genellenebilir bir kalıba sıkıştırmakta, sosyal değişim ve yaşam seyrindeki ilerlemeyi görmeyi zorlaştırmaktadır. Modell (1989) ise kuşak yapıları içinde tek bir anlama bağlı kalarak sınırlı bir çerçevede kalmanın gerekli olmadığını dile getiriyor. Kuşak gruplarıyla ilgili değişimin bireysel zeminde meydana gelmesini inceleyen yaşam seyri anlayışıyla, kuşak gruplarının sosyo-tarihsel süreç içinde kurdukları ilişkileri incelemenin bir yol haritasını sunmaktadır. Mason ve Fienberg'de (1985) bireyin hayatında meydana gelen bütün süreçler ortak bir kümede birleşip toplumsal boyutta bir değişimi harekete geçirdiğini dile getirerek, bireyin yaşam seyri içindeki değişimin önemine dikkat çekmektedir. Toplum değişir çünkü bireyler hayatları boyunca sürekli değişmektedirler. Sosyal boyutta medyana gelen büyük dönüşüm buradan beslenmektedir. Kuşak yapıları burada belirleyici rol oynamaktadır. Yaş faktörü, dönem etkisi, kohort grupları, yaşlanmanın, yaşam seyri içinde bulunan konumun ve kohortlar halinde kümelenmenin toplumsal değişim üzerinde aktif olarak çalışan ajanlardır.

Kuşak çalışmalarında, kuşakların anlam bakımından farklı yönlerden ele alınıp belirleyici unsurların neler olduğu ile ilgili yaşam seyri olgusu sürecin bütününe dikkate aldığı için önemle üzerinde durulmaya başlanmıştır. Sadece doğum kohortu temelinde kuşakları aynı zamanda aralığında doğan bireyler şeklinde ele almanın dışında derin iç görüler üretmek için farklı unsurlar üzerine tartışma odağının değiştiğini söylemek mümkündür. Bu konuda Elder (1974, 1978a) kuşak çalışmaları konusunda net olguları görünür kılmanın yolları üzerinde durmuştur. Elder uzun boylamsal çalışmalarıyla kuşak çalışmalarına yeni bakış açıları kazandırmıştır. Özellikle farklı kuşak yapıları üzerine yapılan çalışmalar noktasında kuşakları gruplar şeklinde formüle etmeye başlamıştır. Kuşakların gruplar şeklinde ele alınması, doğum kohortu ve yaşam seyri dinamiklerini baz alarak bir yapı ortaya koymaya çalışmaktadır. Kuşak grupları oluşturulurken doğum verilerinden yararlanılır ve yaşam seyri bağlamında tarihsel zaman akışı içinde geçirdikleri bütün değişimler dikkate alınarak değerlendirilir. Bu sayede iç içe geçmiş kuşakları süreç içinde takip edip, kuşaklar arası ilişkileri izlemek mümkün olabilmektedir. Elder (1978b) yoğun olarak kuşaklar arası ilişkilere mercek tutmaya çalışarak, kuşaklar arası ilişkinin nasıl evrildiğinin ortaya çıkarılmasının önemli olduğunu belirtmektedir.

Bennett ve Elder (1979) ise kuşaklar arasında yoğun ilişki yapılarının bulunduğunu ve bu ilişki yapılarının tarihsel olarak nasıl bir değişim seyri izlediğinin kuşak çalışmaları için örtük veriler içerdiğini vurgulamaktadırlar. Kuşaklar arasında var olan ilişki ve iletişim biçimleri tarihsel süreçte meydana gelen önemli olaylardan etkilenmektedir. Kuşak çalışmalarında kuşaklar arası etkileşim tarihsel bağlam içinde şekillenmekte ve kuşakları da aynı biçimde dönüştürmektedir. Elder (1980) bireylerin tarihle etkileşimde bulunduğu dönem aralığının sosyal değişim üzerinde aktif bir şekilde bireylerin yüksek bir katılıma açık oldukları gençlik zamanında gerçekleştiğinin üzerinde durmaktadır. Birey bütün yönleriyle akışkan bir şekilde toplumun şeklini almaktadır. Bu sosyalleşme süreci daha sonraki bütün yaş aralığında bireyin üzerinde derin izler bırakmaktadır. Çünkü birey bütün yaşam seyri boyunca toplum ile derin bir etkileşim içindedir. Bireyin toplum ve tarih ile etkileşime girdiği yapı aynı zamanda sosyal değişimi de beraberinde getirmektedir. Sosyal değişim ise toplumu yapılandırıp bireyi şekillendirmektedir. Elder (1998) kuşakların yaşam seyri içinde evreler takip ettiğini ve bu tamamlanan yaşam geçiş evrelerinin sosyal yörüngenin asli bir parçası olduğunu ifade etmektedir. Kuşak grupları içinde bir konum işgal eden bireyler yaşam seyri içinde farklı evrelerin yapısını deneyimleyip, aktif bir dönüşüm süreci yaşarlar. Kuşak grupları içindeki bireylerin yaşam seyri sürecinin temel unsuru bireylerin çoklu yörüngeler şeklinde tamamladıkları evreleridir. Sorokin de (1962) kuşaklarla ilgili yaptığı tartışmalarda yaşam seyri kavramına büyük bir önem vermektedir. Kuşaklar bir yaşam evresi içinde yol alırken bazı önemli kırılmaların yer aldığı aralıklar, hayatlarının bütününe etkileyen dönemleri içermektedir. Sorokin kuşakların yaşadıkları bu döneme vurgu yaparak kuşak tanımlamaları yapmaktadır. Ayrıca kuşaklar arası etkileşimi yaşam seyri derinden etkilemektedir. Genç ve yaşlı kuşaklar arasında iletişim biçimlerini farklılaştıran ve çatışmaya neden olan etken, benzer olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşmalarıdır. Aynı olaylara farklı yaş aralığında olan bireylerin farklı okumalar yapıp, yorumlar getirmesi kuşaklara özgün davranış ve kalıpları şekillendirmektedir.

Yaşam seyri, bireyin içinde bulunduğu tarihsel zaman ve mekana konumudur ve etkin olarak bu iki olgu tarafından şekillendirilir. Yaşam seyri olgusunda zamanlama ilkesi, bireyin bir dizi önemli olay veya deneyimi yaşadığı önemli zaman aralığına yetişmeyi ifade eder ve bireyin kuşak grubu içinde kristalize olması bu ilke etrafından meydana gelmektedir. Birey içinde bulunduğu toplumsal çevrede bulunan diğer bireylerle bağlantılı ve açık uçlu bir etkileşim yapısındadır. Bu bireyler arası var olan bir ağ yapısı üzerinden etkileşimin dolaşımını mümkün kılmaktadır. Kuşak grupları içindeki bireylerin tarihsel, mekansal ve zamansal koşulların yarattığı bütün kurgu yapısı içinde bireysel eylem ve seçimlerle kendi yaşam seyri örüntülerini inşa ederler (Elder, 1978a; Elder, 1978b; Bennett ve Elder, 1979 ve Elder, 1998). Kuşaklar, onları oluşturan bireylerden ayrı düşünülemez gibi bireylerde kuşak grupları içinde eriyik edilgen sıvı formunda değildir. Kuşak çalışmalarında veya kavramsal dil ifadesinde gruba yapılan atıflar bireylerin özgün hikayesinin gölgelenmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda kuşak grupları içinde yer alan bireylerin özgün hikayeleri yaşam seyri olgusu ile gündeme gelmektedir. Kuşakları bir küme içinde gruplamayı amaçlayan kohort analizi sadece bir zaman konumunda bireyleri meydana gelmiş bir olay bağlamında ele almaktadır. Fakat kuşaklar herhangi bir kohort yapısı ile uyuşmayan bir çeşitliliğe sahiptir. Kuşak çalışmalarında karşılaşılan en önemli zorluklardan biri bundan kaynaklanmaktadır. Çünkü kuşakları bıçak sırtı ile bir birinden ayırmak mümkün olmadığı gibi, kuşak grubu kendi içinde parçalı ve çeşitliliği barındırmaktadır. Clausen (1986) de bütün toplum örgütlenmelerinde ve farklı kültürel yapılarda her kuşak grubunun aynı zaman aralığında olmalarına rağmen yaşamı çok farklı deneyimlediklerini belirtmektedir. Kuşak grupları içindeki bireyler anne babalarıyla karşılaştırıldıklarında özgün hayat örüntülerine sahiptirler ve bu özgünlüğün getirdiği yeni anlayış ve sorunlarla karşılaşır.

Elder'e (1985) göre yaşam seyri teorisi, içinde bulunduğumuz zaman aralığında yeni kuşakların üyeleri olan çocukların dünyasında meydana gelen sınırsız sayıda değişim ve dönüşümü incelemek için bir pencere sunmaktadır. İnsanın bütün gelişim süreci, yaşam seyri yapısında ve tarihsel zaman içinde gömülüdür. Bir kuşak yapısı ile ilgili kesitsel veya boylamsal bir çalışma yapıldığı zaman kuşakları meydana getiren bireylerin yaşam seyri yapıları görmezden gelinemez. Birey, çocukluktan yetişkinliğe kadar olan süreçte karşılaştığı bütün önemli yaşantıların izlerini taşımaktadır. Kuşakları daha iyi anlamak ve örtük yapıları ortaya çıkarmak için yaşam seyri dikkate alınması gereken bir olgudur. Bengtson (1975) ise kuşak etkileri açısından yaşa bağlı gelişim çizgisinin sosyal bilim çalışma alanlarında büyük ilgi gördüğünü haber vermektedir. Özellikle genç kuşaklar arasında yeni dünya görüşlerinin doğması, değer yapılarının inşa edilmesi ve kuşaklar arası iletişim biçimlerinin nasıl şekillendiğinin ortaya çıkarılması yaşam seyri katmanları arasında bulunmaktadır. Aynı zamanda doğum kohortu ile yaşam seyri arasındaki temel farklar kuşaklar arası sosyal değişimi anlamak için yeni bakış açıları sunmaktadır.

Inkeles (1983) kuşak gruplarının toplumsal hareketliliğine değinmiştir. Toplumsal yapı içindeki kuşak grupları değişse de yapı sürekli olarak devam eder. Kuşaklar devamlı olarak zaman akışı içinde ileriye doğru yol almaktadırlar. Daha genç kuşaklar toplum yapısı içinde bir zaman aralığında en baskın konuma yerleşebilmektedir. Toplum içindeki kuşak hareketliliği evreler takip etmekte ve bu döngüsel eğilimler göstermektedir. Inkeles'e göre kuşaklar yaş aralığı yapısı içinde art arda bir hareketliliğe sahip gruplar şeklinde ilerlemektedir. Genç kuşaklar yaşlı kuşaklarla birlikte zaman ve mekân akışı içinde yol alırlar, bir gün onların yerini alana kadar. Kuşakların art arda gelen insan grupları şeklinde algılanması sosyolojinin ötesine uzanan bir yaygın kabule dayanmaktadır. Kuşaklar sadece bir olay veya doğum kohortu etkisiyle sınıflandırılan insan gruplarına atıf yapmaz. Aynı zamanda farklı toplumsal katmanlar içinde özgün kuşak gruplaşmaları da bulunmaktadır. Örnek olarak kamusal bir alanda edebi kuşaklar birbiri ardına gelen yazarların birbirlerini etkilemeleri üzerine bir edebi kültür hafızası inşa ederler. Toplumsal yapı içinde bir edebiyat kuşağının ortaya çıkması 10 ile 15 yılda bir meydana gelmektedir. Aynı zaman aralığında doğan bireylerin oluşturdukları kuşak grubunun sınırları içinde edebi ve entelektüel girişimler etrafında toplanan bireyler görece daha küçük bir kümelenme meydana getirerek bir çatı altında farklı kristalize oluşumların olduğunu da göstermektedir. Kertzer (1983) ise kuşakların art arda gelişlerini vurgulayan temel yapının kohort olduğunu ve bunun kuşak kavramını belirlediğinin altını çizmektedir. Aynı zamanda yaşam seyri kavramının da kuşak gruplarının zaman içindeki konumlarına atıf yaptığını belirtir. Kuşaklar, kavramsal olarak yaş olgusundan ayrı bir şekilde ele alınmalıdır. Fakat kuşak ve yaş olgusu karmaşık bir şekilde birbiriyle yakından ilişkilidir. Yaşın ilerlemesiyle beraber kuşaklar toplumsal süreçte ve zamansal konum içinde hareket etmektedir. Meydana gelen bu hareketlilik kuşakları bütün yönleriyle etkilemektedir. Yaşam seyri inşa edilen bir hafıza birikimi inşa ederek ilerlemektedir.

Schuman ve Scott (1989) kuşak çalışmalarında kolektif hafızaya mercek tutmaktadırlar. Yaptıkları çalışmada, tarihsel süreçte medyana gelen önemli toplumsal olaylarının kuşak gruplarının kolektif hafızalarında yer edinmesi ergenlik süreciyle başlamaktadır. Meydana gelen önemli olayların ergenlik ile birlikte hafızada yer edindiği ve kuşak gruplarının davranış ve değerleri üzerinde etkili olduğunu savunmaktadırlar. Önemli tarihsel ve siyasi olayların kuşaklar üzerinde etkilerinin fark edilmesinin erken ergenliğe kadar ortaya çıkmamaktadır. Schuman ve Scott (1989) önemli tarihsel olayların hafıza etkilerine odaklandıklarında, ergen ve erken yetişkin bireylerin sürekli olarak bireysel deneyimlerinden yola çıkarak bir hafıza örüntüsü geliştirdiklerini tespit etmiştir. Kuşak grupları içindeki bireylerin karşılaştıkları önemli olaylar ile ilgili yapılandırdıkları hafıza gençlik deneyimi ve anılar üzerinden inşa edilmektedir. İnşa edilen hafıza daha kişisel bir çerçevede kalmaktadır. Fakat meydana gelen

önemli tarihsel olaya şahit olmadıkları halde kültür hafızası yoluyla miras alan bireylerin inşa ettikleri hafıza daha geniş siyasi bir anlam ile yüklüdür. Mannheim (1952) ise bireyin kişisel hayatının bütün yönlerinde erken yaşlarda edinilen deneyim ve şahit olunan önemli olayların etkilerinin belirleyici olduğunun altını çizmiştir.

4. KUŞAK KAVRAMINA DAİR TARTIŞMALAR

Kohort, dönem etkisi ve yaşam seyri, kuşakların tanımlanmasında ve kuşaklar bağlamında olayların açıklanmasında yaygın olarak tartışmaların ana referansları konumuna geldiler. Kuşaklarla ilgili yapılan tartışmalara hangi kavramın baskın olduğu tartışmaları alan bazında öne çıkmaya başladı. Yaşanan tartışmalara kuşaklarla ilgili sınıflandırma eğilimlerinin de hızlandığını söylemek mümkündür. Alanda kuşak tanımlamalarına bağlı olarak kuşak sınıflandırmaları da yapılmaya başlanmıştır. Kuşak kavramının içeriğine dair tartışmalara, kuşak sınıflandırmaları da dahil edilmiştir.

Troll (1970) farklı kuşak yapılarının bulunduğunu belirtmiş ve buna yönelik bir sınıflandırma geliştirmeye çalışmıştır. Temelde bu farklılık kavramsallaştırmalardan kaynaklanmaktadır. Kavramları inşa eden yapı ise kuşaklarla ilgili konuştuğumuzda örtük olarak yapının anlamını belirleyen referans unsurlardır. Kuşağı bir aile veya soy bağı olarak tanımlayan yapı ilk anlamı ifade eder. Fakat Marias (1968) gibi kuşak araştırmacıları kuşakların tarihsel kohort anlamının temel olduğunu belirterek, kuşaklar ile ilgili akrabalık ve soy bağına atıf veren tanımlamaları kabul etmemektedir. Buna karşın Ryder (1965) ise kuşak kavramının doğrudan akrabalık ve soy bağlamında kullanımını öne çıkarmaktadır. Ryder, kuşaklarla ilgili yapılan sınıflandırmaların soy ve akrabalık bağı çerçevesinde kullanılan bir yapıyı temsil ettiğini savunmaktadır. Bengtson ve diğerleri (1974) ise kuşak çalışmalarında üç bakış açısının öne çıktığını ve bu bakış açılarının araştırmacılar tarafından öne çıkarılıp yaygınlaştırıldığı yorumunu yapmaktadırlar. Bu üç anlayış şunları içermektedir: Kuşakları doğum kohortu temelli ele alan anlayış, soy ve aile bağının baz alındığı anlayış ve son olarak toplumsal ve politik süreçlerin şekillendirdiği bir alt grup şeklinde yapılan insan topluluğu olarak ele alan anlayış. Kertzer (1983) ise kuşak kavramının sosyolojik temelli araştırmalar için hayati öneme sahip olduğunu vurgulayarak, bu alandaki ilerlemelerin ancak ortak bir mutabakata varılmış kavramsal kabul üzerine olabileceğinin altını çizmektedir. Üzerine fikir birliğine varılmış kavramsal bir tanım ile birlikte diğer anlamsal çağrışımların kullanımının terk edilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Troll'un (1970) İkinci kuşak tanımı ise kuşağı homojen yaş grupları olarak ele almaktadır. Aynı yaş aralığında bulunan bireylerin oluşturdukları gruba atıf yapar. Üçüncü tanım gelişim aşaması olarak kuşağı ele alıp kronolojik bir ilerleme vurgusu içerir. Dördüncü tanımlama zaman aralığını baz alarak kuşakları anlamaya çalışır. Kuşakların ortaya çıkmaları 20-30 yıllık zaman aralıklarını kapsamaktadır. Toplumsal hayatta meydana gelen değişim ve dönüşümün hızlanmasıyla birlikte bu zaman aralığı giderek kısalmaktadır. Beşinci kuşak tanımlamasında ise, kuşağı Zeitgeist temelinde ele alır. Çağları veya dönemleri birbirinden farklı kılan yönlerin ve bunun kuşaklar üzerindeki etkilerini kapsamaktadır. Kuşağın Zeitgeist temelli ele alınması dönem etkilerine odaklanan bir bakış açısı sunmaktadır. Troll kuşak kavramının barındırdığı anlam çeşitliliğinin temel nedeninin farklı sosyal bilim alanlarında çalışılmasına bağlanmaktadır. Kuşak kavramı sosyoloji, psikoloji ve siyaset bilimi alanında farklı anlamlara atıf vermektedir. Kertzer (1983) ayrıca kuşak kavramı üzerine Troll'un yapmış olduğu sınıflandırmayı bütünüyle kabul ederek yeni bir sınıflandırma yapısı önermektedir. Temelde Troll'un yapmış olduğu beşli sınıflandırmayı daha özet bir yapıda dört kategori altında birleştirmektedir: Kertzer'in önerdiği kuşak kavramının dört ana sınıfı ise; akrabalık ve soy bağı ilkesini içeren kuşak anlamı, kohort yapılarını dikkate alana kuşak kavramı, kuşak grupları içindeki bireylerin yaşam seyrine odaklanan kuşak kavramı ve son olarak tarihsel süreçlerdeki önemli olayların etkilerine bağlı şekillenen kuşak gruplarını vurgulayan kuşak anlamı olarak özetlemek mümkündür. Kertzer

(1983) kuşak kavramının içinde bulunduğu kavram karmaşasının alan çalışmalarında çelişki sorunlarına neden olduğunun altını çizmektedir. Kuşak kavramı basitçe doğum kohortlarını vurgulamak için kullanıldığında anlamsal olarak bir sorun bulunmamaktadır. Fakat kuşak çalışmalarında görünen en büyük sorun, araştırmacılar kuşak kavramını doğum kohortu temelli bir yaklaşımla benimserken, soybilimsel ilişkilere vurgu yapan anlamı da ellerine tutuyor olmalarıdır. Bu yolla çalışma sahasındaki bağımsız değişkenler bilinçli olarak karıştırılmaktadır.

Bengtson (1975) ise kuşaklar ile ilgili yapılan çalışmalarda benimsenen çalışma eğilimlerine odaklanmıştır. Kuşaklar ile ilgili yeterli boylamsal çalışmaların yapılmadığına dikkat çekerek bunun ciddi bir eksiklik olduğunu vurgulamıştır. Bundan dolayı kuşaklar arası değer aktarımı ile değişimin nasıl algılandığını sağlayan verilerden yoksunuz. Kuşaklar arası boylamsal çalışmalar, kuşakların yaşam seyri temellinde nasıl etkileşim kurduklarına dair yeni teorilerin geliştirilebilme yolunu açabileceğini vurgulamaktadır. Bu ise kuşakların yaşam seyrinin boylamsal olarak incelenmesini gerektirmektedir. Fakat araştırmacılar yaygın olarak doğum kohortları referans vererek kesitsel çalışmalara yoğunlaşmaktadırlar. Kertzer de (1983) Mannheim'den beri süre gelen çalışmaların teorik yapı olarak çok yol aldığını ve kavramsal anlamın oturması için önemli tartışmaların yapıldığını vurgular. Özellikle yaşı temel alan sosyolojik çalışmalarda, yaş, kohort ve dönem etkileri arasındaki ayırım ve ilişkiler net bir şekilde bilinip ele alınmaktadır. Kuşak yapısının tanımlanmasına dayalı anlamsal ayırımın araştırmacılar arasında iyi biliniyor olması çalışma sahasındaki metodolojiye doğru anlamda yol vermektedir.

1960'lardan beri kuşaklar ile ilgili yapılan çalışmalarda kuşaklar arası ilişki ve iletişim üzerine ciddi bir çalışma birikimi oluşmuştur. Özellikle kuşak çatışmaları üzerine yapılan tartışmalarının çoğunun dayandığı temel nokta Mannheim'in ufuk açıcı çalışmasıdır. Yapılan çalışmalarda Mannheim açık veya örtük bir şekilde sürekli olarak eleştiri ve başlangıç noktası olarak kendisini göstermektedir. Kuşaklar ile ilgili yapılan çalışmaların ağırlık merkezi sosyoloji sahasındadır. Kuşak araştırmaları nüfus çalışmaları, siyaset ve psikoloji alanlarında da geniş bir sahada ele alınmaktadır. Kertzer (1983) yapılan çalışma birikiminin kuşak kavramının anlamına dayalı net bir çerçevenin çizilmesine büyük bir katkı sağladığını vurgulamıştır. Fakat kuşak kavramına dair anlam kargaşasının devam etmesine neden olan farklı tanımlamaların yaygın bir şekilde kullanılmaya devam ettiğini de ifade etmektedir. Kuşakları anlamak için, yaşlanma yani yaşam seyri perspektifi ve kohort süreçleri arasındaki ilişkileri anlamak büyük bir öneme sahiptir. Fakat bu ilişkinin çözülmesi ve derinlemesine ele alınabilmesi, alanda var olan anlam kargaşasının çözüme kavuşturulmasıyla mümkün olabilir. Kuşak yapılarını yaş ile birlikte ele alıp incelemek, ayrıca yaş, grup ve kuşakların aynı anlamda kullanılması çalışmalarda belirsizliği derinleştirme riskine sahiptir.

Kuşak çalışmalarının geleceği ile ilgili önemli bir soruyu gündeme getiren Kertzer (1983) toplumsal yapının merkezindeki hassas dengeleri yoklayarak değişim ve dönüşümü tetiklediği için sosyoloji alanında kuşak ve kuşaklar arası ilişkilerin önemli bir gündem olarak kalacağı haberini veriyor. Toplumsal süreçler için önemli dinamikler olan değer yapıları, sosyal değişim, sosyal yapı içinde meydana gelen hareketlilik ve göçmen bireylerin ve grupların toplumsal hayata kültürel entegrasyonu ile ilgili bütün çalışmalar kuşaklar arasındaki ilişki ve etkileşimin doğasını dikkate almak zorundadır. Sosyal ve beşeri bilim alanlarını yakından ilgilendiren ve gelecekte daha önemli hale gelecek çalışma alanlarının çoğu, kuşaklar arası süreçlerin tarihsel bağlam içinde kohort yapıları, yaşam seyri ve dönem etkileri kavramlarının bağlantılarını analiz etmek durumundadır.

5. POPÜLER ETİKETLEMELER GÖLGESİNDE KUŞAK ÇALIŞMALARI

Kuşak çalışmaları konusunda ikinci modern dönem olarak ele alınabilecek bir araştırma sahasının şekillendiğini görüyoruz. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren şekillenen yeni çalışma eğilimleri kuşak nitelendirmelerini bir yandan medyatik hale getirirken öte yandan farklı çalışma alanlarının ilgisinin konuya yönelmesini sağlamıştır. Kuşaklarla ilgili yapılan bu çalışmalarda etiketlerin gölgesinde popülist bir sınıflandırmanın daha yaygın olarak kullanıldığı söylenebilir. Kuşaklarla ilgili etiketleme eğilimi Strauss ve Howe'un (1991,1997) yaptıkları geniş boylamsal çalışmalarıyla yaygınlık kazanmıştır. Kuşak çalışmalarında yeni dönem, kuşak çalışmalarının gurusu olan Strauss ve Howe ile başlamıştır. Strauss ve Howe (1991) Amerika'daki farklı kuşakları belirlemek için geniş boylamsal bir çalışma ile doğum kohortlarını baz alan bir etiketleme ile kuşak gruplarını tanımlamaya başladılar. Strauss ve Howe'un kuşaklar için belirledikleri bu etiketler, kuşak çalışmalarında sıklıkla kullanılan bir yapıya evrildi. Kuşaklar ile ilgili çalışma ikliminde ciddi bir artışın görüldüğü bu dönemde Strauss ve Howe'un çalışmalarıyla birlikte toplumsal alanda yaşanan hızlı değişimin büyük etkisi vardır. Eskiye nazaran toplum değişikliği daha hızlı bir şekilde ilerlemekte ve değişimin boyutları daha belirgin bir şekilde hissedilmekteydi. Özellikle internet ve dijitalleşme ile beraber değişim hızlandığı gibi etkileri de sosyal hayat içinde daha görünür olmuştur. Kuşakların bu değişim içinde hem değişimi devam ettiren hem de etkilenen özne olması akademik anlamda yoğun bir şekilde merak konusu olmasını sağlamıştır. Howe ve Strauss (2007b), meydana gelen önemli tarihi bir olayın bir kuşağın üyelerinin yaşamlarına her açıdan etki ettiğini üzerinde önemle durmaktadırlar. Bireylerin içinde buldukları yaş evresi bu etki derecesini artıran veya azaltan bir katalizör görevi görmektedir.

Strauss ve Howe (1991,1997) çalışmalarında bir kuşak grubunun sınırlarının nasıl tanımlanabileceğini, doğum kohortlarını baz alarak bir sınıflandırma noktası yakalamaya çalışmışlardır. Strauss ve Howe'e göre bir kuşak aynı zaman aralığında doğan insanların bir kohort grubu olarak betimlenir. Yapılan çoğu tanımlamaya göre kuşaklar arasındaki zaman aralığı takriben 20 yıl kadardır. Kuşaklar arası zaman aralığının 20 yıl olarak ele alınmasının temel sebebi, doğum ile çocuk sahibi olma ortalama süresinin veya bir diğer kuşağın oluşma süresinin uzunluğunu temsil etmektedir. Bu zaman aralığı, bir kuşak yapısı içindeki bireyin yaşamının da dört evresini içermektedir. Ergenlik, erken yetişkinlik, orta yaş ve yaşlılık olmak üzere evreler sergilemektedir. Levada (2001 Akt. Karashchuk vd, 2020) ise kuşakların zaman aralığıyla ilgili yaptığı çalışmalarında, kuşakların 10 yıllık zaman dilimlerinde sürekli olarak değiştiklerini ifade etmektedir. Kuşak grupları arasındaki zaman aralığı ise 15 ile 20 yıl olarak belirlemiştir. Bu sürenin 20. Yüzyılın dönüşüm hızına bağlı olarak kısalma eğiliminde olduğunu vurgulamıştır.

5.1 Kuşak Etiketleri

Strauss ve Howe (1991,1997) Amerika toplumu üzerine yaptıkları boylamsal kuşak çalışması sonucunda Amerika'da tematik kuşak gruplarının olduğunu ve bunları, 1925–1942 yılları arasında doğanları Gaziler veya Sessiz kuşak, 1943-1960 yılları arası doğanları Baby Boomers, 1961-1980 yılları arası doğanları X kuşağı ve 1981 den sonra ve 90'lı yılların ortalarına kadar doğanları ise Y kuşağı olarak etiketler şeklinde gruplandırmışlardır. 1990 yılların ortaları ve 2000'lerde doğanları ise Z kuşağı veya Milenyum kuşağı olarak isimlendirilmektedir. Lawrence (1988) ise yaşa dayalı yapılan kuşak gruplamalarının araştırma için kristalize olmuş bir yapı sağlamada yararlı olduğunu vurgulamaktadır. Yaş ekseninde yapılan boylamsal incelemeler, bireyin doğum kohortunun veya kronolojik yaşının verdiği sabit konum ile aynı konumdaki bireylerin paylaştıkları değer, tutum, bilgi ve anlayışın ilişkili olmasını sağlamaktadır. Bütün bunlar temelinde yaş grupları bir noktada konumlanarak diğer yaş gruplarından ayrılmaktadırlar.

Kuşakları tanımlamak için doğum kohortlarını temel alan etiketler Strauss ve Howe'un çalışması ile popüler hale gelmiş olmasına rağmen, etiketlerin çoğu geçmiş zamanlarda keşfedilmiştir. Sessiz Kuşak kavramı ilk olarak 1951 yılındaki Time dergisinin bir makalesinde kullanılmıştır. Fakat kavramın ilk ne zaman ortaya çıktığı kesin olarak bilinmemektedir. Ünlü Baby Boomers yani bebek patlaması kavramının ilk kullanımı ise Life Magazine dergisinin 1 Aralık 1941 yılındaki bir makalesinde ABD ve Almanya ile ilgili bir yazıda kullanılmıştır. Kayıp kuşak olarak da adlandırılan X etiketinin kullanılması Ünlü savaş fotoğrafçısı Robert Çapa'nın 1950 ve 1960 yıllarda gençlerle yaptığı röportajlarının Generation X ismiyle yayınlanmasında kullanılmıştır. Y ve Z veya Milenyum isimlendirmeleri ise Strauss ve Howe tarafından geliştirilmiştir. Diğer kuşak etiketleri X harfini takip ederek oluşturulmuş ve daha sonrasında yeni yaratıcı isimlendirmeler ve etiketlerde kullanılmıştır.

Kuşakların etiketler ile popüler hale gelmesi yeni bir çalışma eğiliminin şekillenmesini beraberinde getirmiştir. Yapılan çalışmaların kuşak etiketleri temelinde kuşaklar arası farklılıkların ve benzerliklerin odakta olduğu bir karşılaştırma ekseninde ilerlemeye başlamıştır. Aynı zamanda kuşaklara daha geniş alanda ilginin yoğunlaşmasını da sağlamıştır. Özellikle ticari motivasyon ile hareket eden medya ve reklamcılık, kuşakları hızla akademik zeminden uzaklaştırmaya başlayarak popülist bir biçimde kullanmaya başlamıştır. Kuşak grupları ve buna bağlı olarak kullanılan etiketler bir dönem etkisi altında şekillenmiş bireylerin oluşturduğu kümeye referans vermektedir. Noble ve Schewe (2003) ise pazara yönelik yapılan uygulamalarda, tüketicilerin çok uzun zamandır segmentlere ayrılarak incelendiğini belirtmişlerdir. Pazar araştırmalarında tüketici eğilimlerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalar kuşaklarla ilgili akademik birikimi ciddi bir şekilde irdelemektedir. Kuşakların tüketim eğilimlerinin belirlenmesine yönelik kesitsel birçok çalışma bu amaçla tasarlanmıştır. Bradford (1993) ise medya ve reklam ile ilgili kuşakların ciddi bir kolaylık yarattığını ve medya mesajlarının kuşak gruplarına iletilmesi için kuşakların güçlü bir potansiyel hedef olduğunun altını çizmektedir. Çünkü kuşak grupları medya mesajlarını ve reklamların iletilmesi için bir araç konumunda değerlendirilmektedir. Özellikle pazar odaklı alanlarda kuşak grupları ve etiketleri ile ilgili tartışmalar güçlü bir şekilde görünür olmuştur. Edmunds ve Turner (2005) kuşak çalışmalarına artan ilginin sosyal yapıda devam eden değişimin farklı yollarını ortaya çıkardığını dile getirerek artan ilginin olumluluğunu göstermeye çalışmaktadır.

Dijitalleşme ile birlikte hızlanan küreselleşme olgusu dikkate alındığında, küresel anlamda benzer kuşakların şekillenmesi giderek hızlanmaktadır. Böylece aynı etiket altında sadece belirli bir ülke sınırları içinde oluşan kuşak gruplarından ziyade küresel ölçekte bireylerin dahil oldukları daha geniş gruplar söz konusu olabilir. Bu bağlamda Edmunds ve Turner (2005) küreselleşmenin kuşaklar üzerinde yarattıkları yaygın etkilere vurgu yapmışlardır. 20. ve 21. yüzyılda meydana gelen hızlı değişim ve küreselleşme süreçleri, farklı ülkelerde şekillenen kuşak gruplarının birçok yönden aynı değer, tutum ve davranış kalıpları sergilemelerini sağlamıştır. Bundan dolayı gelecekte çok daha benzer küresel kuşakların oluşumu muhtemeldir. Özellikle dijitalleşme sürecinin hızlanması kilit öneme sahiptir. Küreselleşen hangi olguların benzer kuşak gruplarını oluşturacağı sorusu araştırılmaya muhtaç önemli cevaplar barındırmaktadır. Bilgi ve haber dolaşımının hızının artması kuşakları birbirinden haberdar etmekte ve gerçekleşen olayların etkilerinin sınırların ötesindeki bireyler üzerinde de güçlü bir etki yaratmaktadır. Gazetelerle başlayan bu akış radyo ve televizyon ile hızlanmış ve internet ile doruğa çıkmıştır.

Kuşaklar yaşam seyri perspektifinde ele alınırken, dönem özellikleri de dikkate alınarak bazı önemli toplumsal olayların gölgesinde kümelenme eğilimi gösterdikleri varsayılmaktadır. Kuşak grupları içinde bireyler bir yaşam deneyimi oluştururlar. Oluşturulan yaşam deneyimi ise bireyin hayatında bir geçişi ifade eden evreler belirlemektedir. Aile, eğitim, iş ve evlilik gibi yaşam seyrindeki geçiş dönemleri bir kuşağın oluşumunu keskin hale getiren kırılğan geçişleri

ifade eder (Mayer ve Tuma, 1990). Bir kuşak kendi içinde özgün dönem özellikleri taşımaktadır. Paylaşılan bu dönem özellikleri akran benzerliğini içermektedir. Aynı kuşak grubunu paylaşan bütün bireyler ortak bir benzerlik çizgisinde yol alırlar. Bir kuşağın aile hayatı, toplumsal rolleri, içinde bulunduğu kamusal alan, siyaset ve politik zeminde gerçekleştirdikleri eylemlerde ve geleceğe dair beklentilerde güçlü ortak yönler bulunmaktadır. Kuşaklar yaşamlarını devam ettirdikleri bu ortak yapıların etkilerini güçlü olarak paylaşmaktadır (Strauss ve Howe, 1991). Mayer (2004) ise bireyin hayatındaki önemli kırılma noktalarını biçimlendirici deneyim olarak kavramsallaştırmaktadır. Bireyin ve bir kuşak grubunun inşa ettikleri kolektif hafıza biçimlendirici deneyimlere dayanmaktadır. Kuşak gruplarının oluşumunda kolektif hafıza ve bunu belirleyen biçimlendirici deneyimler etkin varyantlar olarak çalışmaktadır. Biçimlendirici deneyimler ise tarihsel akış içinde meydana gelmektedir. Turner (1998) ise sosyologlar tarafından kuşakların bir tabakalaşma olgusu olarak algılandığını belirterek tarih sahnesinde toplumsal yapı içinde meydana gelen çatışma ve uzlaşma sahasının yeni aktörleri olduğunu ve sınıf olgusunun yerini aldığını dile getirmektedir.

Edmunds ve Turner (2005) farklı kuşakların toplum üzerinde daha çok etkiye sahip olduğunu ve bunun tarihsel bağlam içinde o kuşağın sahip olduğu kültür ve konum ile ilişkili olduğunu altını çizmektedirler. Bir grubun zaman içinde işgal ettiği konumu, onlara verilen fırsatlar, şanslar ve kaynaklar açısından son derece önemlidir. Örnek olarak Baby Boomerslar oldukça büyük bir fırsata sahiptiler. Çünkü savaşın hemen sonrasında medyana gelen ekonomik ve toplumsal refahın odağına yerleştiler. Bu ise onların benzersiz koşullarda bir yaşam deneyimi oluşturmalarına yol açtı. Fakat bir kuşağı şekillendiren toplumsal süreçler basit olgular olarak belirlenemezler. Bir doğum kohortu veya yaş grubu kendine özgü bir kültür ve politik bir kimlik inşa ederek sosyal süreçlerde önemli bir konuma gelir. Bu yüzden bir kuşağı önemli toplumsal aktör yapan etmenler, tarihsel bağlam ve toplumsal oluşumların ortak etkileşimleri sonucunda meydana gelmektedir. Gürsoy ve diğerlerine (2008) göre kuşaklar içinde ortak tutum, değer ve davranış kalıplarının inşa edilmesini sağlayan dönem etkileri, toplumsal dinamikler ve kolektif hafıza kuşaklar arasında farklılıklar göstermektedir. Bu durum kuşakların sergiledikleri bütün toplumsal eylemlerde farklılıkların sergilemesinin ana sebebi olarak gösterilmektedir. Kuşak izleri olarak ifade edilen bu farklılıklar tarihsel sürecin özgün işleyişi içinde oluşmaktadır. Wade-Benzoni ve diğerleri (2008) kuşak izlerini, tanımlanmış bir rolde veya dönem etkisi oluşturabilecek bir olaya şahit olduktan sonra kuşağa özgü şekillenen bilgi, beceri ve değerler kümesinin tamamına vurgu yapan kavram şeklinde açıklamaktadırlar. Pendergast (2009) ise kuşak izlerini bir kimlik olarak ele almaktadır. Kuşak grupları uzun yıllar boyunca belirli sosyal ve ekonomik temelde yaşantılar tecrübe ederler. Birlikte tecrübe edilen bu olaylar kuşak grubunu kolektif bir şekilde biçimlendirerek ortak bir kuşak kimliğinin oluşmasını sağlar. Kuşak gruplarına dair yapılan araştırmalarda herhangi bir kesit sonuçlarının genellenerek bütün bir kuşağa mal edilmesi bundan kaynaklanmaktadır. Bireyler özeldir özgün süreçler sergileseler de bir araya geldiklerinde standart bir çizgide birleşme eğilimi gösterirler.

Howe ve Strauss (2007) ise bir kuşağın sadece geçmiş zaman diliminde meydana gelen olayların katı bir biçim verdiği nesnel olarak ele alınmasının mümkün olmadığını, kuşakların sürekli olarak bir oluş halinde olduğu gerçeğini dile getirmektedir. Strauss ve Howe'a (2007) göre zaman içinde beliren güçlü tarihsel olaylar, o zaman aralığında yer alan ve farklı evrelerde bulunan bütün kuşak gruplarını farklı biçimlerde etkilemektedir. Güçlü tarihsel olaylar bütün kuşak grupları üzerinde aynı standart etkileri meydana getirmez, tam tersi bir şekilde bireylerin içinde buldukları yaş etkisi bağlamında farklı etkiler ve özgün deneyimler örüntüsü şekillendirirler. Büyük Buhran veya İkinci Dünya Savaşı döneminde farklı yaş aralığında bulunan kuşak üyeleri için farklı değerler ve davranış kalıpları meydana gelmiştir. Örneğin savaş esnasında cephe saf tutan genç askerler arasında meydan okuma, takım çalışması ve fedakârlık ön plana çıkarken, cephe gerisinde bulunan orta yaş ve üstü bireylerde pratik liderlik

ve sorumluluk duygusu daha ağır basmaktadır. Bu dönemlerde çocuklar üzerinde ise sıkı aile baskısı ve kısıtlamaların gölgesi daha baskın olarak görülmektedir. Bu örneklerden yola çıkan Howe ve Strauss'a (2007) göre bir kuşak grubunun üyeleri hangi yaş aralığında olursa olsunlar meydana gelen önemli olayların şekillendirici baskısı altında sürekli olarak dönüşümler yaşamaktadırlar. Fuentes (2014) ise her kuşağın kendi bağlamı içinde olgunlaştığını ve dahil oldukları anlam yapılarının ve değer sistemlerinin sürekli olarak değişen olaylar, eğilimler ve teknolojiler üzerinde bir akış halinde olduğunun altını çiziyor. Bu akış kolektif bir birikimin sonucunda kuşakları dönemlerden ileriye taşıyan bir kaldıraç görevi görmektedir. Kuşakların bir sonraki evrelerinin hazırlığı, geçirdikleri dönemlerin şekillendirici etkisine bağlıyken, geçtikleri dönemde cereyan eden olaylar ve süreçler kolektif yapıya eklenilerek hafızayı besleme devam eder.

5.2 Dijitalleşmenin Kuşaklar Üzerindeki Etkisi

Dünyada yaşanan küreselleşimin artması ve dijitalleşmenin etkisiyle 2000'lerden sonra yaşanan hızlı dönüşüm, geleneksel toplum yapısını tasviye etmektedir. Dijitalleşme ile birlikte yeni bir toplum gerçekliği oluşmaktadır. Toplumsal kurumlar ve süreçler kadar bireyler ve onların oluşturdukları kuşak grupları da dijitalleşmenin etkisiyle dönüşmektedir. Bireylerin öğrenme biçimleri, değer yapıları, davranış kalıpları ve anlam yapılarına kadar bütün alanları kapsayan bu dönüşüm yeni kuşak grupların oluşumunu tetiklediği gibi eski kuşak oluşum süreçlerini de yeni baştan kurgulamaktadır. Kuşakların dahil oldukları toplum gerçekliği geleneksel toplum yapısından farklı olduğu için gelişim seyri yeni bir yol haritasını takip etmektedir. Prensky'ye (2004) göre dijitalleşmenin yarattığı bu değişim, geride bıraktığımız son 30 yılda tarihin hiçbir devrinde eşi benzer görülmemiş bir tarzda ilerlemektedir. Özellikle teknoloji alanında yaşanan bu değişim en çok teknoloji kullanımına ilgi duyan gençler üzerinde yeni düşünce yapılarının oluşmasına neden olmaktadır. Yaşanan dönüşümü toplumsal bir devrim olarak niteleyen Prensky, bunun sadece insanların onlara sunulan araçların kullanımının yarattığı kısa ve geçici bir etki olmadığını üzerinde önemle durmaktadır. İnsanların yaygın bir şekilde bu dönüştürücü araçları kullanmaları yeni iletişim biçimlerini, daha bağlantılı hayatları ve yeni toplumsallık yollarını daha bireysel kullanım ile küresel ölçekte bir yapıya dahil olmalarına olanak sağlamaktadır. Prensky'in vurguladığı bu durumun, kuşakları belirleyen temel kuvvetlerin dijitalleşme ile beraber dönüşüp sınırların ötesine uzanan bir etki derecesine sahip olduğu söylenebilir. Bütün bunların sonucunda yeni kuşak gruplarıyla beraber etiketlerde şekillenmektedir.

Prensky (2004) şekillenen yeni dijital kuşağın kendine özgü bir okuryazarlık kabiliyetinin olduğunu söylemektedir. İhtiyaç duyduğu bütün araçlara istediği zaman ulaşabilen, onları etkili bir şekilde kullanabilen ve yeni değerler yaratabilen bir kuşak gelişimi söz konusudur. Long'da (2005) aynı biçimde şekillenen dijital çağda öğrenme yapılarına değinmektedir. Öğrenmenin 19. Yüzyılın geleneksel sınıf ortamından daha geniş boyutlara sahip olduğunu ve bunun yeni kuşakların şekillenmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. Maryanne Wolf'un (Akt; Carr, 2008) belirttiği gibi, baskın dijital araçlar sadece düşünme biçimlerini etkilemekle kalmıyor aynı zamanda bilgiyi alma, saklama ve işleme konusunda bilişsel süreçlerin tamamını yeniden yapılandırıyor. Artık sadece okuduğumuz şeyler değil aynı zamanda kullandığımız şeylere de dönüştüğümüz aktarmaktadır. Carr (2008) evrimsel sürecin sonunda sahip olduğumuz muhakeme ve düşünme kalıplarımızın hızlı bir şekilde dönüştüğünü ve bunun endişe verici olduğunu söylemektedir. Derin okuma yapmak ilgi çekici medya dünyasında gittikçe zorlaşmaktadır. Prensky (2001b) farklı kültür kalıpları içinde yetişmenin sadece farklı düşünmeyi değil aynı zamanda farklı davranışlar sergilemeyi ve aynı şeyler üzerinde farklı düşünceler ifade etmeyi de harekete geçirdiğini dile getirmektedir. İnsanların içinde buldukları sosyal çevre oldukça biçimlendirici bir özelliğe sahiptir. Çevre, bireyler ve birey üzerinden de kuşakları etkileyen en önemli unsurdur. Çevrenin dijital araçlar tarafından yeniden

biçimlendirilmesi ise çevresel faktörlerin daha keskin bir şekilde dönüştürücü olmasını beraberinde getirmiştir.

Artık bu çağda keskin bir ayrım söz konusudur: Dijitale doğan ile dijitale yetişenin keskin farklarla birbirinden ayrıldığı bir durum. Modern toplum hayatında giderek belirgin hale gelen bu farklılık bütün gündelik hayatın eylemlerine sinmiş durumdadır. Kuşakları yeniden düşünmemize neden olan bu ayrım, yeni doğan kuşaklarda olduğu kadar eski kuşakları da benzersiz bir deneyimle etkilemektedir. Prensky (2001a) yaşanan bu ayrımın bir tekillik çağının başladığının en büyük kanıtı olduğunu ve her şeyin artık hiçbir zaman eskisi gibi olamayacağını dile getirmektedir. Bu kuşağı tanımlamak için nasıl bir etiket kullanmalıyız. Bugünün çocukları bilgisayar oyunlarını, video oyunlarını ve internetin dijital dilini anadili gibi kullanmaktadır ve dijitale doğdukları için onları “dijital yerliler” olarak tanımlamak daha uygun olacaktır. Prensky dijitale doğanları yerli olarak tanımlamanın diğer geri kalan kuşakları nasıl tanımlayacağımız sorusunu gündeme taşıdığını ifade etmektedir. Dijital dünyanın dışında doğmuş fakat ilerleyen hayatının bir dönümünü halihazırda dijital dünyada devam ettiren ve yeni teknolojilere adapte olmaya çalışan kişiler ise göç olgusuyla açıklanabilir. Ve onlarda analog dünyadan dijital dünyaya göç etikleri için “dijital göçmen” olarak kavramsallaştırmaktadır. Prensky’ye (2003) göre dijital yerli kuşağının yoğun olarak ilişki kurduğu teknolojik araç ve ortamlarının, bireylerin zihinlerinde yarattığı dönüşümleri ortaya çıkaran kanıtlar hızla artmaktadır. Prensky (2004) dijital yerlilerin dijital göçmenlerden farklı olarak aşırı enformasyon yüklemesine sıcak baktıklarını ve sürekli olarak daha fazlasını arzuladıklarını ifade etmektedir.

Dijital yerliler ile dijital göçmenler arasında çok farklı yönler bulunmaktadır. Dijital yerliler bilgi unsurlarını çok hızlı bir şekilde almaya ve tüketmeye daha yatkındırlar. Süreçlerin aynı anda devam etmesine ve birden fazla görevi yerine getirmeye meyillidirler. Şekiller, grafikler ve görselleri düz metin akışına tercih ederler. Oyun içinde güçlü öğrenmeler gerçekleştirirler. Dijital yerlilerin uyumlu oldukları geleceğin yapısı tahmin edildiği gibi büyük oranda dijitaldir (Prensky, 2001a; 2004). Bahsi geçen bilişsel beceri ve davranışlar yeni olmamakla birlikte içerdikleri özgün kombinasyon yapılarıyla yaygınlık ve yoğunluk sergilemelerinin yeni olduğu söylenebilir. Dijital çağda bu özgün bilişsel becerilerin dijital yerli kuşak üzerinde gözle görünür derece baskın olacağı söylenebilir. Dijital çağda sadece kuşaklar değişmez aynı zamanda olgu ve fenomenler de yapısal ve içerik olarak değişmektedir. Prensky (2001b) buna örnek olarak bilgiyi göstermektedir. Bilginin de kuşaklar arasında ve dönemler içinde akarak aktarıldığını ve bunun süreçlerinin de giderek dijitalleştiğini vurgulamaktadır. Dijitalin fırsat verdiği bilgi ve beraberinde enformasyon ve haberlerin dolaşımı daha geniş kuşak kümelerinin ortak deneyim, yaşantı ve hafıza inşa etmelerini sağlamaktadır. Küreselleşme olgusu başlığı altında birçok kuşak çalışmasında bu ortak dünya kuşaklarının oluşumu önemli bir şekilde tartışılmaktadır.

Kuşak çalışmaları konusunda yeni bir bakış açısını inşa ederek, kuşak kavramsallaştırmasına yeni etiketlerle yaratıcı bir soluk getirmiştir. Bin yıllık zaman diliminin bitişine denk gelen süreçte teknolojik dönüşümün yarattığı keskin değişimin zaman ile birleşmesini fark eden ve bunun devrimsel etkilerini dikkate alan bu yeni kuşak tanımlaması farklı bir anlayış ışığında kuşakları ele alma fırsatı sağlamıştır. Prensky (2004) ise bununla ilgili bir dizi sorunun bulunduğunu söylemektedir. Bahsi geçen dönüşümün bir devrim niteliğinde olup olmadığı, bin yılın başında meydana geldiği için mi, yoksa sadece bir sefere mahsus bir konum olduğu veya bunun tarihin belli zaman aralıklarında tekrar eden bir döngüsellik mi olduğu soruları sadece bunlardan bazılarıdır. Fakat Prensky bu sorulara cevap bulmak için Stephen Jay Gould’un “sıçramalı evrim” kavramını irdelemektedir. Buna bağlı olarak Milenyum kuşağı büyük bir zaman seyri bitiş noktasında yer almaktadır. Bu bir bitiş temsil etmediği gibi, yeni bir dönüşümün başlangıcını ifade etmektedir. Dijitalleşme ve onun yeniden biçimlendirdiği kuşakların dönüşümü hızlı bir şekilde devam edecektir. Dijitalliğin etkisiyle önümüzdeki 20-

25 yıllık zaman diliminde daha özgün kuşak grupları ve özellikleri taşıyan yapıların kristalize olabileceğini söylemek mümkündür.

5.3 Alfabenin Ötesinde Yeni Bir Kuşak

Kuşak çalışmalarında sürekli olarak 2000 sonrası doğan kuşakları tanımlamak için farklı isimler ve etiketler önerilmektedir. Özellikle kuşaklar arası zaman aralığının giderek kısalması yeni kuşakların zaman çizgisinde birbirine yakın konumları paylaşmalarını sağlamaktadır. Artık kuşakların etiketlerle tanımlandığı çağımızda sürekli olarak yeni kuşakları betimleyen isimler ve etiketlerin bulunması için yapılan bütün çalışmalarda keşfedilen sonuçlara göre bir isim önerilmektedir. Alfabenin son harfi olan Z ilk dijital kuşağı betimlemek için kullanıldı. Alfabe tüketildiği için farklı araştırmacılar farklı sembol ve harflerin kullanımını önermektedirler. McCrindle ve Wolfinger (2010) Y kuşağının çocukları ve Z kuşağının küçük kardeşlerinin yeni bir etiketle tanımlanması gerektiğini belirtmektedirler. X, Y ve Z neslini tanımlamak için kullanılan alfetik isimlendirme üzerinde bir fikir birliği bulunmaktadır. Bundan dolayı gelecek bir sonraki kuşak Alfa (alpha) kuşağı olarak adlandırılmaktadır. Kuşak çalışmalarında, özellikle 2010 yılından sonra doğan kuşağı tanımlamak için Alfa kuşağı kavramını kullanıyor. Araştırmacılar (McCrindle ve Wolfinger, 2010; McCrindle ve Fell, 2020) kuşakları tanımlamak için kullanılan X kuşağı, Z kuşağı veya Alfa kuşağı benzeri etiketlerin bir kuşak grubunun özgün kimlik özelliklerini vurgulayan betimleyici etiketler olarak pratik olduklarını söylemektedirler. Bundan dolayı yeni bir çağda, yeni oluşan kuşakların kendilerine özgü kimliklerini vurgulayan ve onları tam anlamıyla karşılayan bir isimlendirme ihtiyacı olduğu söylenebilir.

McCrindle ve Fell (2020) alfa kuşağının diğer bütün kuşak gruplarından daha geniş kuşak grubuna sahip olacağını dile getirmektedir. Hayat şartlarındaki iyileşme ve sağlık hizmetlerinin yükselmesiyle birlikte, alfa kuşağı en uzun yaşayacak kuşak olacağı öngörülmektedir. Geniş bir kültür birikimi ve bunun sağladığı kolektif hafızaya sahip olacakları düşünüldüğünde, dijitalleşme ile birlikte daha küresel bir anlayışı şekillendiren kuşak olma özelliğininin de alfa kuşağının elinde bulunduracağı tahmin edilmektedir. Alfa kuşağının oluşumu ve kendine özgü değerlerin inşa edilmesi diğer kuşak gruplarına nazaran daha hızlı meydana geldiği söylenebilir. Çünkü buldukları dijital çağ hızın odakta olduğu bir dönemi kapsıyor. Eskiyle kıyaslandığında teknolojik bir yeniliğin yayılma hızının nasıl değiştiği konuya dair bir ipucu sunabilir. İlk güçlü medya araçlarından olan radyonun 50 milyon kullanıcıya ulaşması 38 yıl sürdü. Fakat bu geniş zaman dilimi teknolojik dönüşüm ile birlikte sürekli kısalma eğilimindedir. Televizyonun 50 milyon kullanıcıya ulaşması 13 yıl alırken, iPod 4 yıl, internet 3 yıl, Facebook 1 yıl ve *Pokemon Go* oyunu sadece 19 gün gibi kısa bir zaman aldı.

Kuşaklarla ilgili şekillenen çalışma birikimi yeni oluşmakta olan ve henüz kuşak grubunu tamamlayamamış yapıları çalışma fırsatı sunmaktadır. Nitekim şu an içinde bulunduğumuz zaman diliminde yeni şekillenen kuşakların nasıl bir dünyaya doğduklarına dair sorulara cevap aranması kuşak çalışmalarında yeni bir dönem olarak yorumlanabilir. Teknolojik araçların dönüştürücü etkisinin kuşakları nasıl biçimlendirdiğine dair birçok teorik tartışmaya da yer verilmiştir. Dijital çağda kuşakların teknolojik araçlar ile kurdukları ilişki bağlamında birçok etiketlenmenin kullanılması bu eğilimi güçlü bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Dijital kuşakların ekranlarla çevrili dünyada edindikleri yaşam pratikleri onların Ekran kuşağı olarak adlandırılmalarına neden olmuştur. Yeni kuşağın üyeleri ekranlarla sıkı bir ilişki içinde oldukları için ve ekranın ciddi dönüştürücü etkisi bunda etkilidir. McCrindle ve Fell (2020) alfa kuşağının da ekran kuşağı olduğunu ve bu isimlendirme ile anıldıklarını belirtmiştir.

Dijital araçların yeni kuşağı şekillendiren bir diğer etkisi düşünme biçimleri üzerindeki etkiye vurgu yapan *Çekirge Zihin* kavramıdır. Aslında Çekirge zihin kavramı yeni bir kavram değildir. İlk olarak Poplar Science'ın Aralık 1929 yılındaki sayısında kullanılmış ve özellikleri

tanımlanmıştır. Teknolojik araçların kullanımının yaygınlaşmasıyla ile kavram tekrar güncel bir kullanımla gündeme gelmeye başlamıştır. Prensky (2001b) ise bilgisayarlar çağında büyüyen çocukların diğer bireylerden çok farklı düşündüklerini söylemektedir. Hiper metin çağında bağlantılı okumalar yaptıkları için zihinleri farklı gelişim evreleri göstermektedir. Bilişsel yapıları sıralı işlemleri takip etmekten çok işlemler arasında zıplayarak yol almaktadır. Bilgisayar oyunları oynarken ve web ortamında gezinirken sürekli olarak işlem ve sayfalar arasında kısa yollarla edindikleri deneyimler bilişsel becerilerini yapılandırmaktadır. Gerçekleştirdikleri bu özgün deneyim onların öğrenme süreçleri de dahil olmak üzere bütün hayatlarını dönüştürmektedir. Fakat bunun olumsuz sonuçlarına dair çekincelerde bulunmaktadır.

Maryanne Wolf, *The Story and Science of the Reading Brain* kitabında web ortamının getirdiği yeni okuma biçimlerinin, bilişsel yapıyı tamamen değiştiren ve bize derin okuma becerileri kazandıran matbaanın sağladığı okuma tarzlarını zayıflatabileceğinden kaygı duymaktadır (Akt; Carr, 2008). Dijital çağın yeni kuşak grupları matbaanın şekillendirdiği zihinsel beceriler yerine ekran ve hiper metinlerin atayacağı yeni zihinsel beceriler ışığında geleceği şekillendireceği beklenmektedir. Dijital kuşaklar, kendilerine özgü yeni okuma biçimlerini dijital araçlar yoluyla keşfedip buna yönelik beceriler geliştirmeye dair farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Daha yaşlı kuşakların sürece kendi okuma biçimleriyle yaklaşım tedirgin olmaları her çağda karşılaşılan bir durumdur. Çünkü yaşlı kuşaklar yeni gelişen çağı kendi değer ve tutumları bağlamında ele alıp değişime direnme eğilimi göstermeleri çok daha olasıdır.

6. SONUÇ

Kuşaklar üzerine geniş bir literatür oluşmuş durumdadır. Kuşak teorisi uzun bir geçmişe sahip olmakla birlikte teorik bir alan içinde tartışılması sosyoloji ve antropoloji ile başlamış ve diğer sosyal beşeri bilim dallarının da ilgisini çekmiştir. Kuşaklarla ilgili yüzyıllık çalışma birikimi kronolojik olarak incelendiğinde iki farklı çalışma döneminin olduğu göze çarpmaktadır. Mannheim ve Ortega y Gasset ile başlayan teorik tanımlayıcı çalışmalar, uzun bir dönem içinde kuşak kavramının barındırdığı anlam örüntüsünü ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Kuşak kavramının hangi anlama vurgu yaptığından ve kuşak gruplarının nasıl belirleneceğine dair bu teorik tartışma birikimi deneysel ve karşılaştırmalı çalışmaların yapılması için güçlü bir betimleyici zemin yaratmıştır. Tanımlayıcı çalışmaların yanında kesitsel çalışmalar ile iş, sağlık ve ordu alanlarında kuşakları inceleyen çalışmalarda başlamıştır. Kuşak çalışmalarında 1990'lı yıllarda Strauss ve Howe'un çalışmalarıyla yoğun bir ilgi artışı olmuş ve kuşak etiketleri popüler olmaya başlamıştır. Kuşaklar popüler etiketler ile doğum kohortlarına bağlı olarak kümelenecek isimlendirilmeye başlanmış pazar ve medya araştırmalarında yoğun ilgi görmeye başlamıştır. Hızlı bir şekilde büyük bir literatür oluşmaya başlamış ve yapılan çalışmalarda kuşakların karşılaştırılması ve kuşak gruplarının sergiledikleri yaygın davranış kalıpları, çalışma sahasındaki eğilimleri ve iletişim kurma pratikleri incelenmiştir.

Kuşak kavramını ve toplumun bütün sahasında dağınık bir halde bulunan kuşak gruplarının nasıl ele alınacağı sorusu teorik kuşak tartışmalarının birincil amacını oluşturmaktadır. Kuşak kavramının tam olarak hangi anlamsallığı çağrıştırdığı ile ilgili ciddi bir kafa karışıklığı söz konusudur. Kuşak tartışmalarında farklı tanımlar ön plana çıkmaktadır. Kuşak gruplarının tanımını sağlayan ana çerçeve Mannheim'in çalışmasında ele aldığı yapıdan beslenmektedir. Kuşak tanımlamalarında bu çerçeve sürekli olarak alıntılanarak referans noktası olarak kullanılmaktadır. Kuşakların nasıl şekillendiği anlayışı da yoğun olarak Mannheim'den beslenmektedir. Özellikle kuşak yapılarının nasıl oluştuğu teması ortak dinamikler etrafında yorumlanmaktadır. Kuşakların nasıl oluştuğu sorusu çalışmalarda üç ana odak noktasından hareketle bir açıklama getirmektedir. Tarih içinde kısa ve uzun vadede önemli toplumsal olayların meydana gelmesi, Medyana gelen önemli olayların bireyleri kritik zaman dilimlerinde

deneyimler oluşturması ve bu etkinin ömür boyu bireyler üzerinde kalıcı izli değişimler yaratması şeklinde özetlemek mümkündür. Kuşakların oluşumunda etkili olan bu üç adım bireyler üzerinde toplumsal alanda sergilenen tutum, değer ve davranış kalıplarını inşa ederek devam ettirir.

Kuşakların hangi değişkene göre ele alınacağı asıl önemli tartışmaların yaşanmasını ve yeni bakış açılarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kuşaklar düzenli zaman aralıklarıyla oluşan ve kısır bir döngünün devam eden sonucu değildir. Kuşakları toplumsal ve tarihsel süreçler birlikte yaratmaktadır ve bu oldukça karışık bir sistematigi takip etmektedir. Birey bütün yaşamı boyunca önemli evrelerden geçip her adımda toplumsallaşarak bir hafıza inşa etmektedir. Kuşak çalışmalarında, kuşak oluşumu ve bunun bağlı olduğu değişken durumlar üzerinden sosyolojik bağlamda yeni olgular üzerinden teoriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Kuşakların toplumu anlamak için ele alınması Ryder (1965), Riley (1973, 1987) ve Elder (1974, 1985, 1998) çalışmalarında ön plana çıkmaktadır. Kuşak çalışmalarında kohortlar, dönem etkisi ve yaşam seyri, kuşakları birbirinden ayırmak ve bütüncül olarak incelemek için önerilen yapı ve bakış açılarıdır. Özellikle kuşaklar arası farklılıkları saptamak ve özgün kuşak özellikleri üzerine konuşmak için yaşam seyri perpektifi ile dönem etkisi kuşakları inceleme dinamikleri olarak çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır. Kuşak sınırlarını ve kuşak gruplarının yaşamlarında geçirdikleri evreleri yaşlılarıyla veya aynı konumdaki bireylerle toplu bir şekilde deneyimledikleri süreci tanımlamak için ise kohort kavramı yaygın olarak işe koşulmaktadır. Kuşak gruplarını birbirinden ayırmak için doğum kohortu en sık kullanılan yaklaşımdır. Kuşakları doğum kohortuna göre ayırmak kolayken, bu kuşak grubunda yer alan bireylerin önemli olaylara ne zaman tanıklık ettiğini belirlemek ve sergiledikleri davranışların alt nedenlerini ortaya çıkarmada etkisiz kalmaktadır. Kuşak gruplarının gerçekleşen önemli toplumsal olaylara ne zaman şahitlik ettiklerini ortaya çıkarmak için geliştirilen teorilerde yaşam seyri perspektifi öne çıkmaktadır. Buna bağlı olarak kuşak grubunun tanıklık ettiği dönemin kuşaklar üzerinde yarattığı etkileri ortaya çıkarmak için dönem etkisi kavramı önerilmektedir.

Kuşak izi veya kuşak kimliği olarak ifade edilen kalıplar bütün kuşak gruplarında söz konusudur. Kuşakların sahip oldukları bu örtük yapı onları pazar araştırmalarında olduğu kadar diğer bütün sosyal ve beşeri bilimlerin çalışma sahasında da ilgi çekici olmasını sağlamıştır. Kuşaklarla ilgili yapılan çalışmalarda farklı kuşakların karşılaştırılmalı olarak ele alınması bu örtük yapının daha belirgin çizgilerle görünür olması çabasını içermektedir. Kuşak gruplarının kodlarında saklı olan ortak yapılar pazar araştırmalarında yoğun ilgi çeken bir gündeme sahiptir. 2000'lerden sonra kuşaklarla ilgili çalışmalar hızla artış göstermektedir. Çalışmalar sosyoloji, psikoloji, ekonomi, iş yönetimi ve iletişim alanlarında yoğunlaşmaktadır. Fakat kuşaklarla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde kesitsel çalışmalar büyük bir yüzdeliğe sahiptir. Söz konusu kuşaklar olduğunda büyük sınırlar gündeme geldiği için kesitsel çalışmaların yapının bütününe ortaya koymak için yeterli olmadığı söylenebilir. Kuşaklar ile ilgili teorik tartışmalar bağlamında, kuşakların daha iyi anlaşılabilmesi için yaş, kohort ve dönem etkilerini birlikte inceleyen geniş boylamsal çalışmaların örtük örüntüleri keşfetmek için geniş fırsatlar sunacağı ileri sürülebilir.

Parry ve Urwin (2017) kuşaklarla ilgili yapılan çalışmaları inceledikleri araştırmalarında, kuşaklarla ilgili yapılan kesitsel çalışmaların çoğundan benimsenen yaklaşım ve tasarımların hatalı olduğunu ifade etmektedirler. Kuşaklarla ilgili yapılan nitel veya nicel çalışmalar doğum kohortu, yaş faktörü ve dönem etkisi arasında ayırım yapmaktan uzaktır. Kuşaklarla ilgili yapılan çalışmalarda doğum kohortu, yaş faktörü ve dönem etkisinin barındırdığı iç görüleri ortaya çıkarmanın tek yolu geniş boylamsal çalışmaların tasarımıdır. Ancak geniş boylamsal çalışmalar kuşaklar üzerinde etkili olan bu üç faktör arasındaki sistemin nasıl işlediği ve farklılıkların neler olduğunun sonuçlarını verebilir. 1990'lı yıllardan beri kuşakları

araştırmak için ele alınan küçük bir örneklem grubu üzerinde benzer anket veya yapılandırılmış soruları yönelten sınırlı sayıda veriler elde edilmiştir. Kuşakları anlamak için bu tarz kesitsel veriler geniş örüntüleri ortaya çıkarmaktan uzak kalmaktadır.

Kuşak etiketlerinin popüler bir şekilde kullanımları yaygınlaştıkça, toplumsal alanda meydana gelen değişimleri anlamak için sık bir şekilde başvurulmuş bir alan olmuştur. Kuşak kavramı çatısı altında yüz yıllık bir birikim ve tartışma deneyimi bulunmaktadır. Sosyolojide çok erken dönemlerde önemi fark edilen bu olgu toplumsal değişimde büyük rolü olan bir aktör olarak her geçen zaman daha fazla görünür olmaya başlamıştır. Küresellik olgusunun her geçen gün daha da genişlemesi ve beraberinde gelen büyük dönüşüm hareketleri toplumu anlamak için bir araya gelip tek bir organizma gibi davranan kuşaklar üzerinde daha fazla araştırma yapma ihtiyacını doğurmuştur. Son 30 yıllık zaman diliminde meydana gelen değişim ve dönüşümlerin ışığında kuşaklar arası farklar ve kuşakların birbiriyle kurdukları iletişim biçimlerini ve değişen toplum yapısına yansımalarını anlamak için kuşaklar üzerine çalışmalar daha fazla yoğunlaşmış durumdadır.

Dijitalleşme ile birlikte küreselleşen kuşakların oluşumu hızlanmıştır. Küresellik olgusu çok yönlü bir şekilde ilerlemektedir. Dünya McLuhan'ın haber verdiği küresel bir köy olma yolunu çoktan tamamlamış ve her şey birbirine bağlanmıştır. Küresellik kamusal alanın her köşesine kadar yayılmış ve kuşak gruplarını kendi içine dahil etmiştir. Küreselleşme bütün kuşaklar üzerinde güçlü bir etki bırakmaktadır. Medya araçları yoluyla enformasyon, bilgi, haberler ve fikirler sınırları aşarak küresel ölçekte dolaşıma girmektedir. Dijital çağda yeni oluşan kuşaklar küresel süreçler ve olaylarla şekillenmektedir. Küresel kuşak etiketleri oluşmakta ve sınırların ötesine uzanan grup kimlikleri şekillenmektedir. Kuşak çalışmaları artık sınırların ötesine uzanan grupları dikkate almak zorundadır. Kuşaklarla ilgili yapılan çalışmalar ülke sınırları içindeki gruplara odaklanmakla birlikte küreselliğin yarattığı yaygın etkileri de sorgulamaya başlamıştır. Her ülke sınırları içinde gelişen siyasi, ekonomik ve toplumsal olaylar farklılık gösterdiği için ülkelere özgü kuşak grupları kristalize olmaktadır. Fakat 1990'lı yıllarda kuşakların etiketlerle ifade edilmesiyle birlikte küresel ölçekte yapılan çalışmalarda bu etiketler yoğunlukla kullanılmaktadır. Kuşak etiketleri Strauss ve Howe tarafından Amerika toplumu içindeki kuşakları belirlemek için ve yine Amerika kültür tarihinde önemli olayların meydana geldiği dönemlere vurgu yapan kodlarla ortaya çıkmıştır. Bu etiketlemelerin diğer ülke çalışmalarında da kullanılması kuşak çalışmaları içinde farklı sınırlar içinde şekillenen kuşakların bir etiket altına sıkıştırılması tehlikesini gündeme getirmektedir. Çünkü her ülkede özgün tarihsel bir akış seyri bulunmaktadır. Tarihsel akışın her ülkede farklı inşa ettiği kuşakları yerelliği dikkate almadan baskın bir kuşak teorisinin etiketleri ve etiket özellikleriyle ele alınıp çalışılması hatalı sonuçlara yol açması muhtemeldir. Bir ülke ve tarihsel yaşantısı kohort gruplarını şekillendirdiği için kuşakları buldukları coğrafyadan koparıp suni bir zeminde incelemek kuşak yapısını anlamayı zorlaştırmaktadır.

Kuşak çalışmalarının çok farklı kullanım alanı bulunmaktadır. Son yıllarda farklı disiplin alanları içinde kuşaklarla ilgili çalışmalar giderek yaygınlık kazanmaktadır. Kuşakların farklı disiplinlerin ilgisini çekmesinin en önemli sebebi çok boyutlu bir olgu olmasından ileri gelmektedir. Çalışma pratikleri açısından, siyasi ve politik eylemlerde, tüketim eğilimlerinde, aile ilişkilerinde ve kamusal alan davranışlarında kuşak olgusunun örtük veya açık sonuçlarını görmek mümkündür. Kuşaklar grup özelliği gösterse de bireylerden meydana gelen bir yapıdır. Bundan dolayı kuşak gruplarının yukarıda bahsedilen alanlara yansıyan sonuçları barındırması bütün alanların ilgisini çekmektedir. Pazar araştırmaları, medya alanının incelemeleri, reklamcılık ve popüler kültür çalışmalarında kuşaklar gündem maddeleri arasında sıcak yerini her zaman korumaktadır. Kuşak çalışmalarıysa bu gündem maddelerini gerçekleştirmek için kullanılan bir araç olarak görülmektedir. Kuşaklar incelenirken elde edilen bütün bulgular bu alanları besleyen kaynak görevi görmektedir. Toplumun bütün alanlarına serpilmiş bu sonuçları

ortaya çıkarmak kuşak çalışmalarının efektif bir şekilde tasarlanmasıyla mümkündür. Siyaset biliminin seçmenlere, eğitim bilimcilerin öğrencilere, ilahiyatçıların inananlara, ekonominin tüketicilere, hukukçuların suçlulara veya suçsuzlara kuşak çalışmaları bağlamında bakışlarıyla giderek genişleyen bir çalışma alanı olmaya devam edeceği ileri sürülebilir.

Kuşakların sosyal yapı içinde ihtiva ettiği önemi Strauss ve Howe (1997) “Tarih kuşakları, kuşaklar da tarihi yaratır.” sözü ile dile getiriyorlar. Toplumsallık içinde bir döngü takip eden kuşaklar, yeni anlayışları, toplumsal oluşumları ve sosyal rolleri yeniden tanımlayan bir enerji ile hareket ediyor. Kuşakların geçtikleri zaman aralığında meydana gelen olaylara verdikleri tepkiler ve edindikleri tutumlar gelecekte şekillenecek kuşakların nasıl tepkiler geliştirebileceklerine dair bir pencere sunabilir. Kuşak teorisinin bütün sosyal beşeri bilim alanları için büyük fırsatları söz konusudur. Özellikle değişim ve dönüşümü anlamak için ve kuşakların bu konuda sahip oldukları kilit önem var olan ilgiyi artırmaktadır. Değişimi daha iyi bir şekilde anlamak ve geleceğe dair iç görüler çıkarmak kuşak teorisinin sağlayacağı örüntülerle mümkün olabilir. Yeni bir çağda ve yeni bir anlayış doğrultusunda şekillenen kuşakları ve çağı anlamak için uzun bir çalışma birikimi inşa etmiş çalışmaları dikkatli bir şekilde ele almak yeni teori ve uygulama alanlarının geliştirilmesinin yolunu açabilir.

Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Dergisi Yayın Kurulunun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD Dergisi dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Berger, B. M. (1960). How Long Is a Generation? *The British Journal of Sociology*, 11(1), 10. doi:10.2307/587038
- Bengtson, V. L., Furlong, M. J., & Laufer, R. S. (1974) Time, aging and the continuity of social structure: themes and issues in generation-al analysis. *Journal of Social Issues* 30 (2): 1-31.
- Bengtson, V. L. (1975). Generation and family effects in value socialization. *American Sociological Review*, 40(3), 358. doi:10.2307/2094463
- Bennett, S. K., Elder, G. H. Jr. (1979). Women's work in the family economy: A study of depression hardship in women's lives. *Journal of Family History* 4(1), 53-76
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Burnett, J. (2011). *Generations: The time machine in theory and practice*. Surrey, Burlington: Ashgate Publishing Company.
- Bradford, F. (1993). Understanding Generation X. *Marketing Research*, 5, pp. 54–55.
- Brink, K. E., Zondag, M. M., & Crenshaw, J. L. (2015). Generation is a culture construct. *Industrial and Organizational Psychology*, 8(03), 335–340. doi:10.1017/iop.2015.45
- Campbell, W. K., Campbell, S. M., Siedor, L. E., & Twenge, J. M. (2015). Generational differences are real and useful. *Industrial and Organizational Psychology*, 8(03), 324–331. doi:10.1017/iop.2015.43

- Campbell, R. T., Abolafia, J., & Maddox, G. (1985). Life-course analysis in social gerontology: Using replicated social surveys to study cohort differences. In Alice. S. Rossi (Ed.), *Gender and the life course* (301–318). New York: Aldine.
- Carr, N. (2008). Is Google Making Us Stupid? theatlantic.com/magazine/archive/2008/07/is-google-making-us-stupid/306868/
- Chen, H. (2010). Advertising and Generational Identity: A Theoretical Model. *American Academy of Advertising Conference Proceeding*.
- Costanza, D.P., Badger, J.M., Fraser, R. L., Severt, J. B., and Gade, P. A. (2012). Generational differences in work-related attitudes: A meta-analysis. *Journal of Business and Psychology*, 27(4), 375–394.
- Clausen, J. A. (1986). *The life course: A sociological perspective*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Durkheim, E. (2006). *Toplumsal İşbölümü*, çev. Özer Ozankaya, İstanbul, Cem Yayınevi.
- Eyerman, R. and Turner, B. (1998). Outline of a theory of generations. *European Journal of Social Theory*, 1, 91–106.
- Edmunds, J. and Turner, B. (2002). *Generational consciousness, narrative and politics*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Edmunds J., & Turner B.S. (2005). Global generations: social change in the twentieth century. *The British Journal of Sociology*. 56(4), 559-77. doi: 10.1111/j.1468-4446.2005.00083.x. PMID: 16309436.
- Elder, G. H., Jr. (1974). *Children of the great depression*. Chicago: University of Chicago Press.
- Elder, G. H. Jr. (1978a). Approaches to social change and the family. *American Journal of Sociology*. 84: pp. S1-S38
- Elder, G. H., Jr. (1978b). *Family history and the life course*. In T. K. Haraven (Ed.), *Transitions* (pp. 17-64). New York: Academic Press.
- Elder, G. H., Jr. (1979). Historical change in life patterns and personality. In P. B. Baltes & O. G. Brim, Jr. (Eds.), *Life-span development and behavior* (Vol. 2, pp. 117-159). New York: Academic Press.
- Elder, G. H., Jr. (1980). *Adolescence in historical perspective*. In J. Adelson (Ed.), *Handbook of adolescent psychology*. New York: John Wiley & Sons.
- Elder, G. H., Jr. (Ed.). (1985). *Life course dynamics: Trajectories and transitions, 1968-1980*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Elder, G. H. (1998). The life course as developmental theory. *Child Development*, 69(1), 1. doi:10.2307/1132065
- Fox, R. (1967). *Kinship and marriage*. Baltimore: Penguin
- Fuentes, G. (2014). Pedagogy With and Against the Flow: Generational Shifts, Social Media, and the Gen Z Brain. 102nd ACSA Annual Meeting Proceedings, Globalizing Architecture/ Flows and Disruptions.
- Gilleard, C. (2004). Cohorts and generations in the study of social change. *Social Theory and Health*, 2, 106–119. doi: <https://doi.org/10.1057/palgrave.sth.8700023>.

- Gentile, B., Campbell, W.K., and Twenge, J.M. (2010). Birth cohort differences in self-esteem, 1988-2008: A cross-temporal meta-analysis. *Review of General Psychology*, 14(3), 261–268.
- Gursoy, D., Maier, T. and Chi, C. (2008). Generational differences: an examination of the work values and generational gaps in the hospitality workforce. *International Journal of Hospitality Management*, 27, 448–458.
- Howe, N. and Strauss, W. (2007). The next 20 years: how customer and workforce attitudes will evolve. *Harvard Business Review*, July–August, pp. 41–52.
- İbn Haldun (2007). Mukaddime (Çeviren: Süleyman Uludağ), Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Inkeles, A. (1983). Social change and social character: The role of parental mediation. *Journal of Social Issues*, 39(4), 179–191. doi:10.1111/j.1540-4560.1983.tb00183.x
- Joshi, A., Dencker, J. C., & Franz, G. (2011). Generations in organizations. *Research in Organizational Behavior*, 31, 177–205. doi:10.1016/j.riob.2011.10.002
- Jacobson, P. H. (1964). Cohort survival for generations since 1840. *The Milbank Memorial Fund Quarterly*, 42(3), 36–53. <https://doi.org/10.2307/3348626>
- Kertzer, D. I. (1983). Generation as a sociological problem. *Annual Review of Sociology*, 9(1), 125–149. doi:10.1146/annurev.so.09.080183
- Kupperschmidt, B. (2000). Multigenerational employees: Strategies for effective management. *Health Care Manager*, 19, 65–76.
- Karashchuk, S. O., Mayorova, A.E., Nikishin, F. A., & Kornilova, V. O. (2020). The Method for Determining Time-Generation Range. *SAGE Open*. DOI: 10.1177/2158244020968082
- Lawrence, B. S. (1988). New wrinkles in the theory of age: Demography, norms, and performance ratings. *Academy of Management Journal*, 31, 309–337.
- Long, S. A. (2005). Digital natives: if you aren't one, get to know one. *New Library World*, 106(3/4), 187–189. doi:10.1108/03074800510587381
- Mannheim, K. (1952) *The Problem of Generations*. New York: Oxford University Press (pp. 276-322). Original publication in 1928.
- Marías, J. (1968). Generations: The Concept. In *International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York: Macmillan.
- Mason, W. M., & Fienberg, S. E. (1985). *Cohort analysis in social research: Beyond the identification problem*. New York: Springer-Verlag.
- Modell, J. (1989). *Into One's Own: From Youth to Adulthood in the United States 1920–1975*. Berkeley: University of California Press. <https://doi.org/10.1525/9780520341371>
- McLuhan, M. (1994) *Understanding Media*. London and New York: MIT Press.
- McCrindle, M., & Fell, A. (2020). *Understanding Generation Alpha*. McCrindle Research Pty Ltd.
- McCrindle, M & Wolfinger, E. (2010). *The ABC of XYZ: understanding the global generations*. Sydney. University of New South Wales Press.
- Noble, S. M., & Schewe, C. D. (2003). Cohort segmentation: An exploration of its validity. *Journal of Business Research*, 56, 979–987.

- Ortega y Gasset, J. (1933). *The modern theme*. New York: Harper Torchbooks
- Parry, E., & Urwin, P. (2011). Generational Differences in Work Values: A Review of Theory and Evidence. *International Journal of Management Reviews*, 13(1), 79–96. doi:10.1111/j.1468-2370.2010.00285.x
- Parry, E., & Urwin, P. (2017). The Evidence Base for Generational Differences: Where Do We Go from Here? *Work, Aging and Retirement*, 3(2), 140–148. doi:10.1093/workar/waw037
- [Prensky, M.](#) (2001a), "Digital Natives, Digital Immigrants Part 1", *On the Horizon*, Vol. 9 No. 5, pp. 1-6.
- Prensky, M. (2001b). Digital Natives, Digital Immigrants Part 2: Do They Really Think Differently? *On The Horizon* . Volume 9, Number 6
- Prensky, M. (2003). Really Good News About Your Children's Video Games. <https://marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Really%20good%20news.pdf> (27.08.2021)
- Prensky, M. (2004). The Death Of Command And Control? *Strategic News Service LLC*
- Pendergast, D. (2009). Generational Theory and Home Economics: Future Proofing the Profession. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 37(4), 504–522. doi:10.1177/1077727x09333186
- Ryder, N. B. (1965). The cohort as a concept in the study of social change. *American Sociological Review*, 30(6), 843. doi:10.2307/2090964
- Riley, M. W. (1973). Aging and cohort succession: Interpretations and misinterpretations. *Public Opinion Quarterly*, 37(1), 35. doi:10.1086/268058
- Rintala, Marvin. 1968. "Political Generations." *In International Encyclopedia of the Social Sciences*. Vol 6:92-96. New York: Macmillan and the Free Press
- Rhodes, S. (1983). Age-related differences in work-attitudes and behaviour: a review and conceptual analysis. *Psychological Bulletin*, 93, 328–367.
- Smola, K. W., & Sutton, C. D. (2002). Generational differences: Revisiting generational work values for the new millennium. *Journal of Organizational Behavior*, 23, 363–382.
- Sorokin, P. A. (1962). *Society, Culture, and Personality. Their structure and Dynamics*. Cooper Square Publishers, Inc. New York.
- Schuman, H., & Scott, J. (1989). Generations and Collective Memories. *American Sociological Review*, 54(3), 359. doi:10.2307/2095611
- Strauss, W., & Howe, N. (1991). *Generations: The history of America's future 1584 to 2069* . New York. William Morrow.
- Strauss, W., & Howe, N. (1997). *The fourth turning: An American prophecy* (p. 382). Broadway Books.
- Strauss, W., & N. Howe. (2007). Millennials as Graduate Students. *Chronicle of Higher Education*. <https://www.chronicle.com/article/millennials-as-graduate-students/>
- Turner, B. (1998). Ageing and generational conflicts: a reply to Sarah Irwin. *British Journal of Sociology*, 49, pp. 299–304.
- Townsend, P. (1966). *The emergence of the four-generation family in industrial society*. Proceedings of the 7th International Congress of Gerontology, Vienna,. Verlag der Wiener Medizinischen Akademie, Vienna, pp. 555-8, 1966.

- Troll, L. E. (1970). Issues in the Study of Generations. *Aging and Human Development*, 1(3), 199–218. doi:10.2190/ag.1.3.c
- Wade-Benzoni, K. A., Hernandez, M., Medvec, V., & Messick, D. (2008). In fairness to future generations: The role of egocentrism, uncertainty, power, and stewardship in judgments of intergenerational allocations. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 233–245.